

**Jomfruland
nasjonalpark**

Nasjonalparkstyret

Møtedato: 19.10.2018
Saksnummer: 2018/1629
Saksbehandler: Morten Johannessen
Dato saksframlegg: 05.09.2018

2018/33: Forvaltningsplan, behandling etter høring

Bakgrunn

Det vises til styrets behandling av sakene 2017/21, 2017/29, 2017/36, 2017/43, 2018/4, 2018/14 og 2018/22. Planforslaget har vært på høring i perioden 29.06.18 til 15.08.18. Det ble mottatt 19 uttalelser til ordinær tidsfrist. Etter avtalt utsettelse er det mottatt 8 uttalelser etter det, slik at det til sammen har kommet inn 27 uttalelser.

Uttalelsene er gjengitt og vurdert hver for seg. En del uttalelser er gjengitt i noe nedkortet form. Uttalelser fra privatpersoner er anonymisert, mens navnet til organisasjoner og offentlige myndigheter framgår. Alle uttalelser er registrert i Fylkesmannens saksbehandlingssystem og er tilgjengelig etter forespørsel.

Det er gjort en del kurante endringer plandokumentet, men endringer og tillegg i henhold til innstilling og behandling vil bli gjort etter styrets behandling.

Uttalelser til planforslaget med vurderinger

Direktoratet for mineralforvaltning og Statens vegvesen har ikke merknader til planforslaget.

Landbruksdirektoratet peker på at det er viktig at forvaltningsplanen og tiltaksplanen er godt samordnet med arbeidet innenfor Utvalgte kulturlandskap. Direktoratet understreker viktigheten av at det er dialog mellom nasjonalparkstyret og arbeidsutvalget for Utvalgte kulturlandskap.

Forvalters vurdering er at forvaltningsmålene om å understøtte landbruksdrift med beitedyr i sone A på Jomfruland og Stråholmen og å samordne tilrettelegging og informasjon, begge med tilhørende tiltak, bør bidra til samordning. Videre har forvalter kontakt med UKL-sekretariatet hos Fylkesmannen. Det er blant annet lagt opp til at alle søknader som er UKL-relatert skal sendes UKL og at de fordeles etter en felles vurdering. Sammensetningen av eksisterende nasjonalparkstyre, der begge grunneierrepresentantene er sentrale i arbeidet med UKL sikrer god dialog. Hvis sammensetningen i kommende styre skulle endre seg, bør det vurderes å invitere UKL til styremøte en gang i året, helst i forbindelse med planlegging av påfølgende år. Både i dag og i årene framover vil dessuten UKL har representanter i rådgivende utvalg som skal møte minst en gang i året. Vurderingen er at planen ivaretar direktoratets oppfordring i tilstrekkelig grad og ikke bør endres.

Fiskeridirektoratet ser det slik at foreslått forvaltningsmål og tiltak i tråd med deres mål og intensjoner, gitt de begrensninger og kompromiss som reflekteres i nasjonalparkforskriften.

Når det gjelder forvaltningsmål med bevaring av kysttorsken, viser direktoratet til høring om beskyttelse av gyteområder og forbud mot å fiske torsk innenfor grunnlinjene fra og med Telemark til grensen mot Sverige.

Kystverket sør-øst viser til at det inngår store sjøarealer i verneområdene der nyttebåttrafikken går. I forvaltningsplanen side 24 og 27 omtales oljeforurensning som følge av skipsuhell, og det foreslås ulike tiltak for å redusere faren for påslag av olje i områdene som er mest sårbare. Av tiltakene foreslås det bl.a. tiltakskort, permanente lensefester og ferdig oppkjørte navigasjonskurser for utlegging av lenser. Kystverket Sørøst bemerker at utarbeidelsen av tiltakskortene er i gang i nært samarbeid med Fylkesmannen i Telemark. I og nær verneområdene er det navigasjonsinstallasjoner. Kystverket bemerker at det i visse situasjoner kan oppstå behov for flytransport i forbindelse med vedlikehold og annet arbeid med navigasjonsinstallasjoner, og ber om at dette tas med i omtalen av flytransport av utstyr på side 67. Nasjonalparken grenser til Jomfruland fyrstasjon der Kystverket er grunneier. Dersom det planlegges tiltak som kan få betydning for Kystverkets eiendom, ber vi om å bli involvert i god tid før tiltaket iverksettes. I tiltaksplanen går det fram at bedring av bryggeforholdene på Øytangen skal utredes. Kystverket Sørøst vil i denne sammenheng minne om at alle tiltak som kan påvirke sikkerhet eller fremkommelighet i kommunens sjøområde krever tillatelse fra kommunal havnemyndighet, jf. havne- og farvannsloven § 27 første ledd. Eksempler på tiltak er brygger.

Forvalter er enig i at anbefalingen angående helikopter og sjøfly kan oppfattes å være rettet mot «vanlige» bygninger. Navigasjonsinstallasjoner er føyd til i planen. Forvaltningsplanen legger ikke opp til tiltak på eiendommen Jomfruland fyrstasjon, men på grunn av nærheten til nasjonalparken, er det rimelig at Kystverket blir involvert i for eksempel gjennomføring av skjøtselsplan som vil innebære en del hogst av fremmede bartre. Det står tre store edelgraner inne på Kystverkets eiendom som sprer seg med frø inn i nasjonalparken, og som med fordel burde vært fjernet i forbindelse med gjennomføring av skjøtselsplanen.

Kragerø kommune ved hovedutvalg for Plan, bygg og miljø anbefaler at forslaget til forvaltningsplan godkjennes. Generelt bør noen av de avsatte midlene i forvaltningsplanen gå til å undersøke verneverdiene i sjøområder. Samarbeid med andre marine nasjonalparker er viktig i denne sammenheng. Nasjonalparkforvaltning bør være en aktiv bidragsyter når det gjelder utfordringene vi har i forbindelse med mer bruk av sjøområder og klimaendringene som påvirker verneverdiene. Tidligere utført ferdselstelling på Jomfruland bør videreføres, det gir viktig informasjon om økning av besøkende og hvor de ferdes. Med hensyn til avlastning er det foreslått en Midtsti som trenger planlegging, saksbehandling, ev. expropasjon, samt opparbeiding. Her bør nasjonalpark-forvaltningen avsette midler til det. I tiltaksplan er det avsatt 20.000,- til oppgradering av toaletter på Øytangen, det er et beskjedent beløp. Toalettene er viktig for å betjene den nordlige delen av Jomfruland. Her er det også tilrettelagt med brygge for besøkende til nasjonalparken. Beløpet bør økes, muligens finne flere aktører til et spleiselag. Spesielle uttrykk og begrep må forklares, så som f.eks. forskjell mellom forvaltningsmål og bevaringsmål, forskjellige skilttyper så som tilvisningsskilt. Status angående HC-stellerom på Jomfruland bør oppdateres, da tiltaket er gjennomført. Under kapittel om besøksforvaltning bør kun hovedpunktene vises som overskrift, slik at det gir et mer oversiktlig bilde. Henviser til veileder M415-2015 evt. skille mellom tema besøksforvaltning og besøksstrategi. Administrasjon i kommunen bør involveres i arbeidet med forvaltningsplanen ved neste revisjon av planen, slik at ev. innspill kan komme med tidlig i prosessen.

Forvalter er enig i at kunnskapen om verdier og bruk av sjø lokalt gjerne skulle ha vært bedre. Planen skisserer noen aktiviteter innenfor storskala endringer i klima, fjordorsk,

hummer, oljevern, spøkelsesfiske, stillehavsøsters og eldre skipsvrak. På flere av disse områdene må andre være hovedaktører, også når det gjelder finansiering, men nasjonalparken kan ta initiativ og påvirke. Etter som forslaget ikke er konkret, foreslås det ikke tiltak i planen. Forvalter er enig i at ferdselstillinger bør tas opp igjen, etter at tellinger i 2013 og 2014 ble avsluttet på grunn av tekniske problemer og ødeleggelse. Det er ønskelig å få etablert en Midtsti som kan avlaste Hovedveien for ferdsel, av hensyn til de som bor og oppholder seg langs Hovedveien, men det er problematikk som ikke direkte påvirker nasjonalparken. Forvalter er kjent med at Kragerø kommune er i dialog med Miljødirektoratet om finansiering av plan og sikring av areal til Midtstien, noe det er godt håp om kommer på plass. Det skal derfor ikke være nødvendig med finansiering fra nasjonalparken. Forvaltningsmål og bevaringsmål er definert i kapittel 4.3. Begrepet tilvisningsskilt bør beholdes, da det er brukt i Miljødirektoratets veileder. Forvalter er enig i at dublett av tiltaksliste ikke bør være nødvendig, men det er gjort etter anvisning fra Miljødirektoratet. Status for stellerom for funksjonshemmede ved Tårnbrygga er oppdatert. Det er noe uklart hva som menes om oppsettet av kapittel om besøksforvaltning, men Miljødirektoratets veileder er i stor grad brukt, og oppsettet bør ikke endres vesentlig. Hvis det menes «dublett» av tiltak, er forvalter enig i at tiltaksoversikten i vedlegg 4 bør være tilstrekkelig. Signalet om at administrasjonen i Kragerø ønsker å være tettere på arbeid med forvaltningsplan og rullering av tiltaksplan (hvert år) tas til etterretning. Innstilling: Det innføres ferdselstillinger tre steder langs Hovedveien på Jomfruland og tiltaket gis prioritet 1. Miljødirektoratet bes om godkjenning av å ta ut dublett av tiltaksoversikt angående besøksforvaltning, da den også finnes i vedlegg 12 Tiltaksplan. Det tas til etterretning at administrasjonen i Kragerø kommune ønsker å delta mer aktivt i oppfølging av forvaltningsplanen, herunder årlig rullering av tiltaksplanen.

Kragerø kommune ved miljøvernrådgiver har en del forslag som gjelder omtale av Skjærgårdsparken, formålet med Tårnstranda friluftsområde, nummering av kapitler, tekst under foto, begrepet tilvisningsskilt, definisjoner av forvaltningsmål og bevaringsmål, samt dublett av tiltaksliste under kapittel om besøksforvaltning.

Forvalter har tatt flere av forslagene til etterretning og de er innarbeidet i planen.

Kragerø kommune ved havnefogden ser på forvaltningsplanen som et godt dokument og har ikke behov for å gi noen høringsuttalelse til den generelt. Han viser til at Kragerø kommune har forvaltningsansvar i sitt planområde etter havne- og farvannsloven, og mener det bør framgå av kapittel 7.3 Myndighet og oppgaver.

Forvalter er enig og mangelen er rettet opp.

Fylkesmannens landbruksavdeling sier at planen er fyldig og bygger på mye bakgrunnskunnskap, men kan være litt vanskelig å lese med tanke på hovedoversikt. Planen kan også noen steder være vanskelig å lese med tanke på areal utenfor og innenfor nasjonalparkgrensene, og kan med fordel spisses tydeligere i tekst og karthenviing. Gjennomføring av tiltak i henhold til tiltaksplanen som berører areal utenfor eller i grensene til nasjonalparken må ha gode rutiner for samarbeid mot andre tilskuddordninger. I tillegg er delområder i nasjonalparken også viktige beite og kjøtselområder for landbruket, og således må det legges til rette tydelige og gode rutiner. Beiteplan for Jomfruland oversendes styret for samlet behandling av tiltak innenfor nasjonalparken og det avtales videre håndtering av saker mellom Utvalgte kulturlandskap og Nasjonalparken. Beskrivelsen av organiseringen av landbruket på Jomfruland bør endres til at det er ønskelig at Jomfruland landbrukslag blir formalisert for å bedre organiseringen. Videre har avdelingen en del mindre merknader angående brunskogsnegl, bekjempelse av rynkerose, beskrivelse av Utvalgte

kulturlandskap, fakta om dyreholdet på Jomfruland, oppholdsrom og vann til sauen på Stråholmen, beitetrykk generelt, samarbeid med landbruket og om Fylkesmannens landbruksmyndighet.

Forvalter er enig i at planen er bygd opp slik at den er noe komplisert å finne fram i forvaltningsmålene. Det er imidlertid brukt en mal som er anvist av Miljødirektoratet. Det synes som lite aktuelt å endre oppbyggingen, med mindre Miljødirektoratet ber om det i forbindelse med sin behandling seinere i år. Samarbeid med landbruket lokalt når det gjelder årlige tiltaksplaner bør være sikret gjennom behandling av tiltaksplanen i Rådgivende utvalg. I tillegg bør forvalter forelegge planen for Fylkesmannens landbruksavdeling i desember. Når landbruksaktørene har en endelig beiteplan, er det hensiktsmessig at tiltak som krever tillatelse etter vernereglene blir behandlet samlet av styret. Angående søknader om tilskudd, er det hensiktsmessig at alle søknader som er landbruksrelaterte sendes Utvalgte kulturlandskap, og at søknader som er mest aktuelle for nasjonalparken, etter avtale blir overført dit. Når det gjelder organiseringen av landbruket på Jomfruland, er endringen tatt inn i planen, selv om det for så vidt ligger utenfor styrets ansvars- og myndighetsområde. Alle mindre merknader er tatt til etterretning og er innarbeidet i planen.

Norsk genressurscenter ber om at ordet «genressursreservat» blir erstattet av «bevaringsområde for genressurser i villeple». Norsk genressurscenter har tidligere benyttet begrepet genressursreservat for de allerede etablerte bevaringsområdene for genressurser. Disse har imidlertid alle blitt etablert i naturreservater. Siden vi nå snakker om å etablere et bevaringsområde i en nasjonalpark, vil det være bedre å benytte et mer nøytralt begrep. For å hindre misforståelser er genressursreservat på vei til å bli byttet ut som begrep også for de eksisterende bevaringsområdene for genressurser i Norge. Behov for tiltak for villeple:

Under overskriften «Trusler og utfordringer» står det følgende om genressurser for mat og landbruk: «Genetisk forurensning er en trussel. For eksempel er dyrking av hageeple i nærheten av villeple et eksempel på at en dyrket art hybridiserer med en vill slektning med det resultat at den rene, ville arten blir sjelden.» Vi foreslår å legge til. «For andre av de prioriterte CWR-artene (CWR: Crop Wild Relatives), kan populasjonene eller vokseplassen bli truet». Basert på funn i prosjektet «Registrering og genetisk karakterisering av villeple i Norge» vet vi at villeple er truet i Norge på grunn av hyppig hybridisering med hageeple. Hvilke tiltak vil dette kunne føre til, for å ta vare på villeplebestanden i nasjonalparken? Vil det være aktuelt å ta ut hageepletrær i omkringliggende områder? Det pågående arbeidet med kartlegging av villeple på Jomfruland, i regi av NIBIO, vil kunne gi noen svar på status i bestanden. Forvaltningsplanen bør muligens allerede nå skissere noen mulige tiltak for å beskytte villeple. Foreløpige observasjoner indikerer også at beiting på nordenden av Jomfruland muligens kan hindre effektiv foryngelse. Det er en del helt små planter av villeple, men lite planter som får vokse opp i de åpne områdene. Inne i tett skog vil villeple ikke være utsatt for beiting på samme måte, men vil ha dårlige kår, da de trenger åpne landskap. I utkastet til forvaltningsplan gis det en beskrivelse av Planter som genressurs for mat og landbruk. Området omkring Oslofjorden er Norges rikeste når det gjelder forekomster av planter som har aktuell eller potensiell betydning for planteforedling av matplanter eller som er direkte nyttbare planter for mat- eller landbruksproduksjon. Det vil være behov for en kartlegging av plantemangfoldet i området for å få dette dokumentert, men innledende undersøkelser gir grunn til å tro at svært mange av artene finnes i Jomfruland nasjonalpark. Dette er også beskrevet i Norsk genressurscenters høringsvar til etableringen av nasjonalparken i 2015. Basert på dette, har Norsk genressurscenter som mål å initiere nødvendige undersøkelser i nasjonalparken, med mål om å etablere bevaringsområde for genressurser i ytterligere utvalgte ville arter som er beslektet med våre mat- og fôrplanter,

også kalt *Crop Wild Relatives (CWR)*. CWR er en planteart som, via sitt nære genetiske eller taksonomiske slektskap til en dyrket plante, har potensiale til å bli benyttet i planteforedling. CWR omfatter slektninger til en hvilken som helst dyrket eller brukt plante. Konklusjoner: Foruten forslag til innledende tekst som skissert ovenfor, foreslår Norsk genressurssenter følgende tillegg til tiltakslisten under Forvaltningsmål «Planter med genetiske ressurser for mat og landbruk skal bevares når skjøtsel er forenlig med ivaretagelse av andre verdifulle arter.» Etablere bevaringsområde for genressurser i villeple i samarbeid med Norsk genressurssenter. Bidra til kartlegging av øvrig plantemangfold som kan ha verdi som genressurs for mat og landbruk, og legge til rette for etablering av bevaringsområde også for genressurser i øvrige Crop Wild Relatives (CWR)-arter. Tiltak for relevante CWR-arter i skjøtelsesplanene etter hvert som mer kunnskap er tilgjengelig. Vurdere fjerning av hagepletrær eller hybrider basert på pågående kartlegging av status for villeplebestanden i nasjonalparken. Vurdere om beiting bør begrenses i enkelte deler av nasjonalparken, for å sikre effektiv foryngelse av villeple

Forvalters merknader er at ordet «genressursreservat» er erstattet med «bevaringsområde for genressurser i villeple» og «For andre av de prioriterte CWR-artene (CWR: Crop Wild Relatives), kan populasjonene eller vokseplassen bli truet» er lagt til i planen. At Norsk genressurssenter har som mål å initiere nødvendige undersøkelser i nasjonalparken, med mål om å etablere bevaringsområde for genressurser i ytterligere utvalgte ville arter som er beslektet med våre mat- og fôrplanter, er også lagt til. I tidligere utkast til forvaltningsplan var det en mer fyldig beskrivelse av genressurser for mat og landbruk i ville planter, men i forbindelse med oppfølging av Miljødirektoratets krav om nedkorting, er dette en av kapitlene som ble kortet ned. Forvalter er enig i at forvaltningsmålet «Planter med genetiske ressurser for mat og landbruk skal bevares når skjøtsel er forenlig med ivaretagelse av andre verdifulle arter» bør tas inn i planen. Etablere bevaringsområde for genressurser i villeple i samarbeid med Norsk genressurssenter er tatt inn i planen. Når det gjelder bidrag (økonomisk) til kartlegging og opprettelse av bevaringsområder for andre arter, er det forvalters vurdering at det er ønskelig å få erfaring med hvordan bevaringsområde for villeple fungerer før det tas stilling til det. Det er vanskelig å ha oversikt over hva som er aktuelle tiltak for andre CWR-arter etter hvert som ny kunnskap er tilgjengelig, og hvilken betydning tiltakene vil ha for naturtyper og andre arter. Av den grunn bør ikke forvaltningsplanen binde opp på det området. Nasjonalparken kan bidra med informasjon til eiere av eiendommer med hagepletrær som er en trussel for villeplene på grunn av hybridisering, men det vurderes som uaktuelt å gå inn med fjerning av hageeple utenfor nasjonalparkens grenser. Imidlertid bør fjerning av hageeple i nasjonalparken dersom de blir påvist der, tas inn som et tiltak. I områder med villepletrær bør beitedyr kunne gjerdes ute i små områder for å legge til rette for rekruttering av villepletrær, dersom det ikke er påvist rødlistearter som er avhengig av beiting i samme område. Innstilling: Forvaltningsmålet «Planter med genetiske ressurser for mat og landbruk skal bevares når skjøtsel er forenlig med ivaretagelse av andre verdifulle arter» tas inn i planen. Nasjonalparken kan bidra med informasjon til eiere av eiendommer med hagepletrær, men det som uaktuelt å gå inn med fjerning av hageeple utenfor nasjonalparkens grenser. «Fjerning av hageeple i nasjonalparken dersom de blir påvist der», tas inn som et tiltak.» I noen små områder bør beitedyr gjerdes ute for å legge til rette for rekruttering av villepletrær, dersom det ikke er påvist rødlistearter som er avhengig av beiting i samme område» legges inn som tiltak i planen.

Jomfruland vel sier følgende om telting (vanlig tekst er hentet fra planen og merknader og forslag til endringer eller tillegg er understreket): Friluftsløven sier at uten samtykke fra eier eller bruker kan telt settes opp i utmark, men ikke så nær bebodd hus (hytte) at det forstyrrer beboernes fred og ikke nærmere enn 150 meter. Telting er ikke tillatt i mer enn to døgn om

gangen uten eierens eller brukerens samtykke. I tillegg sier frilufsloven i samme paragraf, at «i utmark må plass til rasting, solbad, overnatting eller liknende ikke tas til utilbørlig fortrenghet eller ulempe for andre». På Jomfruland er det fire områder i nasjonalparken med begrensede plasser som oppfyller kravene til telting etter frilufslovens avstandskrav til beboelse: Strekningen Øitangen – Østre Saltstein på utsiden, Vestre Saltstein, utenfor Tårntjenna og Skagerrakstrand. På disse snevre frilufsområdene er telting/teltliv til fortrenghet og utilbørlig ulempe for ferdsel til fots ved bruk av sti-nett/tråkk og for opplevelse av uforstyrret natur. (Se «informasjon om telting» S.61 «Bestemmelsene om telting i frilufsloven gjelder sammen med verneforskriften» og frilufslovens formål §1 og §9 andre ledd, første punktum). Ferdsel til fots og sikring av uforstyrret natur fordres av Naturmangfoldloven. Ref. 1.3 Områdevern og verneformer, side 7/8. I tillegg til sikring, sier Staten i rundskriv til forvaltningsorganene som retningslinjer ved bruk av frilufsloven og Miljødirektoratet i sine retningslinjer for forvaltningen av statlig sikrede frilufsområder (Håndbok nr.30), at det kan være aktuelt å forby telting hvis det medfører problemer for andre brukere av området. Miljødirektoratet har det overordnede ansvar for at målsettinger for nasjonal frilufslivspolitikken følges opp. Frilufspolitikken har nå som målsetning at nærmiljø (relevant for Jomfruland) skal ha tilgang til frilufsområder i en avstand innen 500 meter, med muligheter for daglig helsefremmende bruk. Ref.: Direktør Ellen Hambro, Miljødirektoratet.

Etter vernebestemmelsene er det ikke tillatt å sette opp telt i sone B for sjøfugl eller i nasjonalparken på Stråholmen. Forvaltningsmål for nasjonalparken: Tilrettelegging og informasjon for frilufslivet skal være slik at de besøkende får de opplevelser og den kunnskapen som nasjonalparken har å by på, uten at det går ut over verneverdiene.

Vernebestemmelser og retningslinjer. Verneforskriften for nasjonalparken: § 3. Vern mot inngrep i landskapet Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for: b) Vedlikehold av eksisterende vegger og stier, gjerder og grunder i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen. Retningslinjer til § 3.b: Se kapittel 5.6 om anlegg og innretninger. Verneforskriften for nasjonalparken: § 3. Vern mot inngrep i landskapet Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til: f) Oppføring av konstruksjoner og installasjoner for å legge til rette for frilufsliv. i) Oppsetting av skilt og merking av stier. j) Oppgradering og etablering av stier. Retningslinjer til § 3.f: Det kan gis tillatelse hvis tiltaket ikke har vesentlig negativ landskapsvirkning eller kan være til skade for naturverdier. Informasjon: Med konstruksjoner og installasjoner menes tilrettelagte rasteplasser, sitteplasser og fugletårn/utkikkstårn, eventuelle klopper og bruer eller annen tilsvarende tilrettelegging. Retningslinjer til § 3.i: Skilt skal utformes og plasseres slik at de ikke gir negativ landskapsvirkning. Normalt skal skilt plasseres inntil stier og vegger. Det kan gis tillatelse til å sette opp skilt andre steder hvis landskapsvirkningen er liten. Retningslinjer til § 3.j: Det kan gis tillatelse hvis tiltaket ikke har vesentlig negativ landskapsvirkning eller kan være til skade for naturverdier. Et av formålene med nasjonalparken er at allmennheten skal gis anledning til opplevelse i naturen gjennom naturvennlig og enkelt frilufsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Videre tilsier stortingsmeldinger om frilufsliv, reiseliv og folkehelse at det skal kunne drives mer frilufsliv i verneområder hvis det ikke er til skade for verneverdiene. På Jomfruland med små, trange frilufsområder og tette sti-nett, tilsier forholdene at konfliktskapende aktiviteter på samme område må avverges. Eksempel: naturopplevelser/teltliv. Det siterte formålet fra verneforskriften skal oppfylles på de samme statlig sikrede frilufslivsområdene, med de samme forutsetningene som kreves for oppfyllelsen av frilufslovens formål for ivaretagelse av allmennhetens rett til helsefremmende ferdsel til fots i uforstyrret natur når anledning foreligger. Det betyr at teltforbud for bevarelse av uforstyrret natur, som er nødvendig på frilufsområdene for å etterleve frilufslovens formål, også er nødvendig for at den samme allmennheten skal gis anledning til opplevelse i naturen i forhold til verneforskriftens formål. Dette er i samsvar med Naturmangfoldloven

som ber om å «sikre en uforstyrret opplevelse av naturen, samt at det ikke settes i verk tiltak som alene eller sammen med andre tiltak kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Videre sies det at ferdsel til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt.» Dette harmonerer også med Fylkesmannens mål om «å samordne nasjonalparkens og kommunens behandling av forbudet mot telting» i forbindelse med stadfesting av eventuell ny eller endret forskrift for Kommunen. For å stimulere til økt friluftsliv og ikke minst at friluftslivet foregår i områder og på måter som ikke er til skade for verneverdiene, er det behov for en del tilrettelegging som skilting, turstier med tilfredsstillende standard og merking, samt rasteplasser og sitteplasser for naturobservasjon på utvalgte steder. Det kan bli aktuelt med en eller noen få nye stier. Klopper og bruer er lite aktuelt, men det er behov for utlegging av stein/grus og drenering i stier i vått lende på enkelte korte partier. Det er behov for nytt fugletårn/utkikkstårn på Øytangen på Jomfruland. Tilretteleggingen kan gjennomføres i regi av forvaltningsmyndigheten som skjøtselstiltak eller av andre. En del tiltak krever da tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Det må samtidig understrekes at god informasjon på nett, brosjyrer, kart, infopunkter med mer er svært viktig for å sette de besøkende «på sporet» til områder der friluftsliv er ønskelig. Videre vil andre informasjonstiltak som for eksempel temaplakater ute i terrenget bidra til mer læring og bedre opplevelser under turen. Aktuelle informasjons- og tilretteleggingstiltak er nærmere beskrevet i kapittel 6.5. Verneforskriften for nasjonalparken: § 7. Ferdsel og friluftsliv Sykling og organisert bruk av hest er bare tillatt på veier og stier. Camping, teltslagning og oppsetning av kamuflasjeinnretninger for fotografering er forbudt i sone B, på Stråholmen og i andre områder i angitt i forvaltningsplan. Det er forbud mot brenning av bål og bruk av grill direkte på underlaget. Av hensyn til naturmiljøet og kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av stier og løyper. Anbefaling til organisert bruk av hest: På Øytangen bør det brukes hest uten sko Bestemmelser om camping og teltslagning: I tillegg til forbud i verneforskriften, er det forbud mot camping, teltslagning og oppsetting av kamuflasjeinnretninger for fotografering på Øytangen nord for Øitangen gård og på de statlige sikrede friluftsområdene Saltsteinbukta, Saltstein, Tårntiennaområdet og Skagerakstrand, samt på dyrket mark og innmarksbeiter på Jomfruland. Områder med telting lar seg ikke kombinere med naturopplevelser ved ferdsel til fots. Telting på de samme områdene som gir muligheter for naturopplevelser vil være til utilbørlig ulempe for ferdsel til fots og ødeleggende for naturopplevelser. Anvendelse av friluftsloven på Jomfrulands statlig sikrede friluftslivsområder. Underlaget for å bevare gjeldende teltforbud, og dermed muligheten for å opprettholde naturopplevelser på Jomfrulands friluftsområder, ligger i lovens formålsbestemmelse §1 og anvendelse av § 9, andre ledd, første punktum. Opplevelse av Jomfrulands varierte natur og omfattende fugleliv ved ferdsel til fots er den enkleste og fremste friluftslivaktiviteten til «å utøve friluftsliv som en helsefremmende, trivselskapende og miljøvennlig fritidsaktivitet», i samsvar med friluftsloven formål, fremmet i § 1. Teltforbud verner naturgrunnet fra flekkvis slitasje og sikrer bevarelse av friluftslivaktiviteten og allmennhetens rett til den foreliggende aktiviteten. § 9. (Rasting og telting) andre ledd, første punktum. «I utmark må plass som nevnt i foregående ledd (rasting, solbad, overnatting eller liknende) ikke tas til utilbørlig fortrenghet eller ulempe for andre.» Telt vil i seg selv være en forstyrrelse av naturen og til utilbørlig fortrenghet for ferdsel til fots og bruk av sti-nett. I denne sammenheng kan telt ha samme effekt som uønskede installasjoner i naturen og inngrep i landskapet. I tillegg utvides ulempen ved samtidig å gi uro og til syne teltlivets mange faser, som stadige teltslagninger og oppbrudd styrt av 2-døgns regelen for opphold, samt andre faste aktiviteter som tilberedning av måltider. Konklusjon: Telting må forbys for at friluftslovens formål skal følges helt og fullt. Målet er å ivareta allmennhetens rett til aktiviteten og å ivareta nærmiljøets tilgang til naturopplevelser for kommende generasjoner. Støttende sitater: Naturmangfoldsloven – (samsvar med friluftsloven) Fra § 35

(nasjonalparker) - verneforskriften skal verne landskapet mot aktiviteter som kan skade formålet med vernet, og sikre en uforstyrret opplevelse av naturen. Ferdsløse til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt. Fra: § 36: I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som alene eller sammen med andre tiltak kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Forvaltning av statlig sikrede friluftslivsområder. Miljødirektoratet, Håndbok 30-2011. Fra 4.18: Telting i statlig sikrede friluftslivsområder vil normalt være tillatt etter friluftsloven. På områder hvor telting medfører spesielle slitasjeproblemer, eller problemer for andre brukere av området, kan det være aktuelt å forby telting. Rundskriv Nr: T-3/07 Fra 7.5: Mer inngripende restriksjoner kan være begrensninger eller forbud mot telting. Forbud mot visse aktiviteter der det er et problem vil også kunne være aktuelt. Reglene må tilpasses lokale forhold og behov. Forbud mot telting i områder i tillegg til de områdene der telting er forbudt etter verneforskriften, har blitt drøftet grundig i arbeidet med forvaltningsplanen, etter at drøftelsene i fellesmøtet med «rådgivende utvalg», arrangert januar 2018, ikke ga svar på om det var behov for teltforbud for tilleggsområder. Styret har kommet til at telting ikke bør være tillatt nord for Øitangen gård på Jomfruland. Telting der kan forstyrre fuglelivet til tider av døgnet da det ellers er lite eller ingen forstyrrelser og være en ekstra belastning i et område som har mye ferdsel på dagtid. Videre kan det innebære konsentrert bruk av arealer med slitasje i områder med sjeldne og truede plantearter. Forbudet foreslås av hensyn til verneverdiene, ikke av andre hensyn. Tilbakemeldingen fra Jomfruland vel til forvalter og senere til styret og øvrige deltagere, la til grunn at møtet manglet nødvendig faktabasert informasjon – derav først og fremst regulerende bestemmelser i gjeldende lovverk, som etter Jomfruland vels mening burde vært begynnelsen på en strukturert gjennomgang, samt forhold for telting på friluftsområdene, blant annet teltplassenes lokalisering i friluftslivsområdene, i forhold til sti-nett og inngrep i urørt natur. Det kan forventes at Kragerø kommune vil starte en prosess for å endre eller oppheve gjeldende forskrift etter friluftsloven om offentlige friluftsområder i skjærgården i Kragerø. Hvis forskriften endres, kan det også legges vekt på andre hensyn enn naturhensyn, slik som ro og orden, helsetiltak og sanitære forhold. Det kan innebære at det vil bli innført teltforbud ut over de områdene der det er forbud etter verneforskriften, men begrenset til å gjelde offentlig sikrede friluftsområder. Betrachninger. Ifølge Fylkesmannen skal prosessen inkludere høring. Jomfruland vel mener at en høring uten bakgrunn i de forholdene som var savnet ved drøfting av teltforbud ved det nevnte fellesmøtet i januar 2018, neppe vil kunne gi en brukbar beslutningsprosess. Samtidig må anvendelse av et gjeldende regelverk som avgjørende for teltforbud på Jomfruland, sies å være uegnet for generell høring. Lovverket må konkluderes før en eventuell høring. Dette har Jomfruland vel fremholdt i forbindelse med kommunens saksbehandling. Forskriften av 1988 med teltforbud gjelder hele Kragerøskjærgården. Konkluderende betraktning er at Jomfruland med må skilles fra den øvrige delen av Kragerøskjærgården for å opprettholde nødvendig teltforbud på øyas egne premisser, uavhengig av generelle bestemmelser for hele Kragerøskjærgården. Spørsmålet som kan stilles ansvarlige etater som skal ivareta allmennheten inkludert nærmiljøets rett, er: skal urørt natur fortsatt bevares som nå, -- eller ikke? Svaret ja eller nei gir teltforbud eller ikke. Svaret «nei» krever en akseptbar begrunnelse i forhold til regelverk og allmennhetens rett, og ikke minst i forhold til kommunens ansvar og oppgaver som organ for friluftslivsverdier. Dette kan eventuelt, etter JVs mening, umulig overkjøres av en ubegrunnet skjønnsavgjørelse når konkretisert begrunnelse bør være mulig.

Forvalter ser at Jomfruland vel har arbeidet grundig med rammeverket for friluftsliv og telting, både når det gjelder lovverk og statlige retningslinjer og veiledninger. Slik forvalter oppfatter uttalelsen, ser Jomfruland vel det slik at del av formålsbestemmelsen for nasjonalparken om

at «allmennheten skal gis anledning til opplevelse i naturen gjennom naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging» også skal kunne beskytte de som ferdes og oppholder seg i området mot redusert opplevelsesverdi på grunn av andres telting som de opplever som sjenerende. I naturmangfoldloven § 35 om nasjonalparker sies det: «Forskriften skal verne landskapet med planter, dyr, geologiske forekomster og kulturminner mot utbygging, anlegg, forurensning og annen aktivitet som kan skade formålet med vernet, og sikre en uforstyrret opplevelse av naturen. Ferdsel til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt. Slik ferdsel kan bare begrenses eller forbys i avgrensede områder i en nasjonalpark, og bare dersom det er nødvendig for å bevare planter, eller dyr, kulturminner eller geologiske forekomster.» I kommentarutgaven til naturmangfoldloven sier Inge Lorange Backer (2010) at «Fjerde punktum (i § 35 i naturmangfoldloven, forvalters anmerkning) gir adgang til å innføre ferdselsbegrensninger eller ferdselsforbud, men bare i avgrensede områder i en nasjonalpark. Restriksjonene kan gjelde alt som faller inn under begrepet ferdsel til fots, eller bare visse sider ved ferdsel, for eksempel telting». Han sier videre at «Vilkåret for å innføre ferdselsbegrensninger eller ferdselsforbud i et avgrenset område er at det er nødvendig for å bevare planter eller dyr, kulturminner eller geologiske forekomster. Det er mest aktuelt å beskytte sårbare vegetasjon mot terrengslitasje eller vilt i perioder hvor det er sårbart, særlig i yngletiden. I nødvendighetskriteriet ligger det at det må være en reell fare for de aktuelle verneverdiene dersom det ikke blir innført restriksjoner. Skjønnsutøvingen av om ferdselsrestriksjoner skal fastsettes, må gjøres i lys av verneforskriften og føre var-prinsippet i § 9 (i naturmangfoldloven, forvalters anmerkning)». Forvalters vurdering er at § 35 i naturmangfoldloven og lovkommentarene gir anvisning om at det kun er hensyn til naturverdier som kan legges til grunn for ferdselsrestriksjoner, herunder om telting, og at hensynet til andre som driver friluftsliv ikke kan tillegges vekt. Det er godt mulig at etter som de fleste nasjonalparkene ligger i fjellet og har liten tetthet av ferdsel og telting, har ikke mulige konflikter mellom forskjellige typer friluftsliv blitt håndtert i arbeidet med loven, men etter forvalters vurdering er rettstilstanden rimelig klar. Formålsbestemmelsen i verneforskriften om at «allmennheten skal gis anledning til opplevelse i naturen gjennom naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging» er derfor å oppfatte som en begrensning i forvaltningens adgang til å begrense ferdselen. Det framgår av planen et det kan forventes at Kragerø kommune vil starte en prosess for å endre eller oppheve gjeldende forskrift etter friluftsloven om offentlige friluftsområder i skjærgården i Kragerø. Hvis forskriften endres, kan det også legges vekt på andre hensyn enn naturhensyn, slik som ro og orden, helsetiltak og sanitære forhold. Det kan innebære at det vil bli innført teltforbud ut over de områdene der det er forbud etter verneforskriften, men begrenset til å gjelde offentlig sikrede friluftsområder. Innstillingen er at retningslinjene for telting ikke endres ut over det som framgår av innstillingen til uttalelse fra Norsk ornitologisk forening, avdeling Telemark nedenfor.

Stråholmen vel og Utvalgte kulturlandskap på Stråholmen sier at forvaltningsplanen inneholder mye godt og relevant fagstoff som er viktig å kjenne til i forvaltningen og for grunneiere, organisasjoner og andre interesserte. Historisk bruk, verneverdier og brukerinteresser er godt fremstilt. Forvaltningsmål, bevaringsmål, forskrifter og retningslinjer er imidlertid redigert inn og spredt utover på mange ulike sider. Tilbakemeldingen fra våre medlemmer er at planen er vanskelig å forstå og dermed å forholde seg til. Det forventes derfor å komme få uttalelser fra enkeltpersoner. Malen for hvordan en slik plan redigeres bør derfor bygges om slik at den blir mer brukervennlig. Når folk ikke klarer å forstå eller finne frem i planen, er det langt større mulighet for at man får overtramp i forhold til retningslinjer og andre føringer i planen. Det kan skapes unødige konflikter på grunn av vansker med å finne frem i dokumentet. Retningslinjer og forvaltningsmål-/bevaringsmål: Vi har ingen

vesentlige merknader til forslagene, men forutsetter at man i forvaltningen bruker et rimelig skjønn i utøvelsen av disse. Der hvor det mangler kunnskap, er det viktig at man oppdaterer denne. Tiltaksplanen for besøksforvaltning og generelt: Tiltaksplanen er meget omfattende og inneholder mange gode forslag. Det synes derfor nødvendig å utarbeide en prioritering, samtidig som man må arbeide for å få tilført mer ressurser til gjennomføringen. Mange av forslagene er beslektet og vi anbefaler at man søker å samle disse gruppevis. Dette vil lette oversikten og prioriteringen. Vi ønsker spesielt å fremheve noen tiltak som vi mener bør gis høy prioritet.

1. Samordne tilrettelegging og informasjon: I oppstartfasen av en nasjonalpark er det mange behov og befolkningen har store forventninger. Det vi registrerer fra besøkende og øyas innbyggere, er behov for bred informasjon om nasjonalparkens verdier, hvor man kan ferdes og hva som ikke er tillatt. Tilrettelegging for besøkende slik at trafikken ikke ødelegger naturverdier eller er til sjenanse for andre, er viktig. Alt dette må formidles ved god planlegging, skilting og digital informasjon. På øyene er det mange interesser og like mange som ønsker å formidle disse. Dette gjelder bl.a. Geoparken, Utvalgte kulturlandskap, velforeninger, fuglestasjonen mfl. Vi støtter derfor forslaget om å nedsette en felles gruppe som samhandler utarbeidelsen av informasjon og tilrettelegging.
2. Informasjon og tilrettelegging på Stråholmen: Det er naturlig å tilrettelegge for et informasjonspunkt mellom Låven og Østre molo. Det bør utarbeides en enkel plan på hvordan dette kan gjøres i nært samarbeid med velforeningen og grunneierne.
3. Oljevern: Stråholmen ble hardt rammet ved «Full City»-ulykken i 2009. En slik ulykke kan skje igjen mener Kystverket. Forslaget til tiltak støttes, men det er viktig at landfester, kjøreruter og trening på utleggelse av lenser blir etablert og gjennomført snarest, senest i 2019.
4. Stillehavsøsters: Østers inntar strender og badeområder i stort omfang og vil kunne ødelegge disse dersom man ikke rydder. På Stråholmen er det i sommer plukket over 800 kg bare i og omkring moloen. Tiltak med fjerning av østers på de viktigste badeplassene bør prioriteres. Samtidig bør man arbeide for at østers kan bli utnyttet kommersielt og at folk tar den i bruk som mat.
5. Understøtte landbruksdrift med beitedyr i sone A: Beitedyrene er svært viktig for å opprettholde mange av verneverdiene på øyene. Landbruket er under press og tørkesommeren 2018 kan få store konsekvenser for dyreholdet med nedslakting. Man må derfor være forberedt på å støtte oppbyggingen igjen kommende år.
6. Beiting andre steder enn i sone A: I år med tørke vil det bl.a. være nødvendig å utnytte alle tilgjengelige beiteressurser, også strandområdene på Stråholmen. Disse områdene har fra gammelt av hatt tradisjonelt beite. Det er viktig å få en utredning på hvordan dette beites kan gjennomføres uten å påføre skade på enkelte sårbare planter.
7. Kunnskap om hvordan utmark tradisjonelt ble drevet: Kunnskap om gamle driftsformer i landbruket er viktig for å kunne drive en god forvaltning. Ofte knytter det seg kulturminner til de gamle driftsformene. Disse er det viktig å ta vare på for formidlingen av kulturhistorien.
8. Mink: Stråholmen har vært uten mink de to siste årene og dette har vært svært positivt for fuglelivet. Understøttelse av Statens naturoppsyn som driver fangst på mink er viktig for fuglelivet i hele nasjonalparken.
9. Fiskeressursene i havet: De tradisjonelle fiskeartene som torsk, lyr og sei er kraftig redusert de siste tiårene. Kunnskap knyttet til dette og tiltak som kan øke bestandene bør gis høy prioritert.
10. Selbestanden: Den store selbestanden rundt Stråholmen som i noen år er oppe i 70-80 dyr må beskattes hardere. Det må gis innspill til den nasjonale handlingsplanen på dette.
11. Gåsebestanden: Den store grågåsbestanden og nå også hvitkinngås, er en trussel for dyreholdet på øya. Beite reduseres vesentlig og det blir vanskelig å skaffe vinterfor. Uten dyr vil mye av det biologiske mangfoldet gå tapt. Nasjonalparkstyret oppfordres til å avgi uttalelse til viltmyndighetene om at bestandene må reduseres vesentlig. Ny forvaltningsplan for grågås er under utarbeidelse.

Forvalter er enig i at planen kan være noe vanskelig å finne fram i, og at det kan bidra til «overtramp» som følge av at folk ikke er kjent med kjørerreglene. Planen er imidlertid bygd

opp slik Miljødirektoratet ønsker det, og det vurderes som mindre aktuelt å endre på oppbygningen i denne omgang. Det er noe uklart hva som menes om behov for prioritering mellom tiltak, men det vises til vedlegg 12 Tiltaksplan der alle tiltak er gitt prioritet 1, 2 eller 3. Det er godt mulig at beslektede tiltak i større grad kunne vært samlet, men forvalter kan ikke se hvordan det kan gjøres samtidig som tiltakene skal være knyttet til forvaltningsmål og uten inngripende omlegging av planen. I tiltaksplanen er det listet opp 22 kommunikasjonstiltak, der 10 av tiltakene er gitt prioritet 1. Forvalter er enig i at å bidra til å opprette en gruppe som samordner informasjon også bør gis prioritet 1. Forvalter er også enig i at planlegging av informasjonspunkt på Stråholmen bør gjøres i samarbeid med eierne. I forbindelse med øvelsen Scope i 2017 brukte Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning (IUA) området rundt Stråholmen som øvingsområde. Forvalter har ikke undersøkt status med hensyn til at landfester, kjøreruter og trening på lenseutlegg, men foreslår at IUA oppfordres til at dette er på plass i 2019. Forvaltningsplanen legger opp til at nasjonalparken bidrar til at stillehavsøsters blir kartlagt og at det blir oppfordret til å høste og spise østers. I den grad det blir statlige midler til organiserte aksjoner for å fjerne stillehavsøsters i årene framover, vil midlene bli tildelt av Fylkesmannen som tiltak mot fremmede arter og ikke av nasjonalparken. Forvalter har imidlertid god kontakt med fylkesmannen på det området. Å bidra til kommersiell utnyttelse av stillehavsøstersen vurderes til å ligge utenfor nasjonalparkens ansvarsområde. Bruk av midler til gjenoppbygging av husdyrbesetninger etter tørkesommer, formangel og nedslakting i 2018 må vurderes i forbindelse med tiltaksplan og søknad om tiltaksmidler for 2019. Forvalter er enig i at det bør utredes i hvilke områder utenfor sone A det bør beites og hvordan beitingen bør foregå gis prioritet 1 som tiltak. Kunnskap om hvordan utmark tradisjonelt ble drevet som ledd i formidling av kulturhistorien ligger noe utenfor nasjonalparkens hovedoppgaver, og prioritet 2 foreslås beholdt. Det er fra 2018 innført en ordning der nasjonalparken søker Miljødirektoratet om finansiering av bestandskontroll av mink i regi av Statens naturoppsyn, noe som vil bli videreført. 9. Når det gjelder kunnskap om fiskeressursene i havet, bør nasjonalparken være initiativtaker, men ansvaret for forskning og utredning på området ligger til Fiskeridirektoratet og forskningsinstitusjonene. Forvalter er enig i at nasjonalparken bør ta initiativ til større beskatning av steinkobbe i perioder bestanden er betydelig over bestandsmålet på 50 dyr på Telemarkskysten. Forvalter er ikke kjent med om forvaltningsplan for kystsel som er vedtatt i Stortinget er til revisjon. Forvalter er enig i at nasjonalparken bør gi råd til viltmyndighetene om større uttak av gås for å redusere skadene vesentlig.

Innstillingen er at styret slutter seg til synspunktene fra Stråholmen vel og Utvalgte kulturlandskap på Stråholmen om planens oppbygning og at Miljødirektoratet bes om å innføre en mal for forvaltningsplaner for store verneområder som er lettere tilgjengelig for vanlige brukere. Tiltaket å «bidra til å opprette en gruppe som samordner informasjon» gis prioritet 1. Planlegging av informasjonspunkt på Stråholmen skal gjøres i samarbeid med eierne. Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning bes om at landfester, kjøreruter og trening på utleggelse av lenser ved Stråholmen blir etablert og gjennomført, seinest i 2019. Utredning av hvilke områder utenfor sone A som bør beites og hvordan beitingen bør foregå gis prioritet 1. Fiskeridirektoratet bes om å gi større fellingskvoter på steinkobbe i perioder når bestanden er betydelig over bestandsmålet på 50 dyr på Telemarkskysten. Viltmyndighetene bes om å legge til rette for større uttak av gås for å redusere skadene vesentlig.

Naturvernforbundet i Kragerø mener at det i avsnittet om søppel med tiltak kan det inkluderes et punkt som tar sikte på å minimere salg av emballasje og produkter som kan ende opp som søppel i nasjonalparken. Da med tanke på plastbestikk, plastkopper, plastposer og annet av plast. Forslag til punkt: Det søkes et samarbeid mellom

nasjonalparken og utsalgssteder i og ved nasjonalparkområdet om at emballasje og engangsartikler som selges skal være miljøvennlige, nedbrytbare og ikke av plast. En kan tenke seg at man på bæreposer av papir kan informere om utfordringer med plast i havet, muligheter for å rydde, og hvor det er returpunkter på Jomfruland og Stråholmen. Jo flere steder bæreposene blir benyttet på cafeer, gallerier, etc, jo flere besøkende gis info om hvordan de kan bidra og rydde. Et punkt om dette kunne lyde: Papirposekampanje/felles bærepose for nasjonalparken med informasjon. Plastpellets: En kunne tenke seg at det i nasjonalparken kan forskes på konsekvensene av pellets for sjøfugl, kanskje via et samarbeid mellom fuglestasjonen og INEOS. Dette faller inn under område/tema/tiltak "kunnskapen om natur på land"/ Vedlegg 4 tiltaksplan. Et punkt kunne lyde: Kartlegge konsekvenser av plastpelletsforsøpling for fuglelivet i nasjonalparken.

Forvalter er enig i at bruk av plast i emballasje og produkter som havner i naturen bør reduseres. Trender nasjonalt og internasjonalt tilsier at det kan bli innført restriksjoner etter produktlovgivningen i Norge, men det gjenstår å se. Det er imidlertid vanskelig å se hvordan nasjonalparken med lokale tiltak kan bidra til mindre salg av plast som havner i parken, da det ikke er salg av plast i nasjonalparkområdet og det kan antas at en god del av plasten som tas med til parken er kjøpt andre steder enn i Kragerø, og ikke minst blir transportert av havstrømmene etter at de har havnet i sjøen helt andre steder. Nasjonalparken kan imidlertid gi uttrykk for bekymring for salg av plastprodukter som havner som søppel i parken overfor Klima- og miljødepartementet og oppfordre til at det innføres forbud mot salg av aktuelle produkter. I planen ligger tiltaket «Utfordre bedrift i Bamble med utslipp av plastråstoff», noe som gjelder Ineos. Det kan være et bidrag for å redusere mengden av småplast lokalt. Det pågår forskning om plast og sjøfugl i regi av Norsk institutt for naturforskning mht. havhest på Vestlandet og i Nord-Norge. Slik forskning er et nasjonalt ansvar, og med det sterke fokuset på plast i havet, er det sannsynlig at den nasjonale forskningsinnsatsen på området vil øke. Innstillingen er at nasjonalparken gir uttrykk for bekymring for salg av plastprodukter som havner som søppel i parken og gir negative konsekvenser for flere dyregrupper. Klima- og miljødepartementet oppfordres til å innføre forbud mot salg av emballasje og artikler i plast som en vet har lett for å havne i sjøen.

Norges Jeger- og fiskerforbund, avdeling Telemark har gjennom prosessen med utarbeidelse av forvaltningsplanen gitt innspill til planen i flere omganger, spesielt knyttet til allmennhetens muligheter til å utøve jakt på sjøfugl. Vi deltar også i rådgivende utvalg for Jomfruland nasjonalpark og har også her tilkjennegitt vårt syn på temaer som berører våre interesser. Vi har derfor få kommentarer til utkastet til forvaltningsplan som nå er på høring. Vi vil allikevel påpeke noen få ting. Kapittel 5 – brukerinteresser: Her står det å lese at det er positivt at man fisker leppefisk på Telemarkskysten og også innenfor nasjonalparkens grenser. Slik vi oppfatter dette fisket så medfører det at svært store mengder leppefisk blir fisket opp og levert til oppdrettsnæringen for å spise lus av oppdrettsfisk. Leppefisk er en relativt stedegne arter og ved det fiske som nå pågår er vi bekymret for at bestanden av leppefisk også uttrades i våre kyststrøk. Dette vil være et tap for artsmangfoldet langs kysten inkludert innenfor nasjonalparkens grenser. Vi ønsker derfor at forvaltningsplanen, i sammenheng med avsnittet om akvakultur, også legger inn en begrensning i uttaket av leppefisk. Når det gjelder akvakulturanlegg så er det positivt at Nasjonalparken i utgangspunktet har et forbud mot etablering av denne type anlegg. Det bør imidlertid være et absolutt forbud, og ikke en åpning for å kunne gi tillatelse for denne type anlegg etter søknad. Kapittel 5.6 Ferdsel og friluftsliv: Generelt har det vært diskutert mulighetene for telting i skjærgården i en årrekke. NJFF Telemark er av den oppfatning at telting i det alt vesentlige bør kunne foregå etter bestemmelsene i friluftsloven også innenfor nasjonalparkens grenser. Utgangspunktet for opprettelsen av nasjonalparken var at bruken av området skulle være tilnærmet som før. Vi

mener derfor at hvis enkeltområder skal gis telteforbud så må det være svært tungtveiende grunner for dette.

Forvalters regner med at det vises til formuleringen «Et lyspunkt er fangst av leppefisk». Formuleringen er ment sett fra fiskerinæringens side, men kan oppfattes som om fangst av leppefisk er bra for verneverdiene, noe som ikke er meningen. Formuleringen bør derfor endres til «Imidlertid har det de siste årene vært et betydelig fiske etter leppefisk som gir inntekter til de som driver det fisket». Forvalter har ikke undersøkt kunnskapen om økologisk virkning av fisket, men ved intensivt fiske (som det er rapportert om i nasjonalparken) kan tenkes at fisket kan gi negative konsekvenser. Det er grunn til å tro at leppefisk fra oppdrett i løpet av noen år vil erstatte villfanget leppefisk, slik at dette antakelig er en forbigående problemstilling. Hvis luseproblemene ved norske lakseanlegg løses ved å senke anleggene ned, hente vann fra dypere vannlag eller flytte anleggene på land, vil det bli redusert behov for leppefisk. Det er likevel grunn til at nasjonalparken tar opp problemstillingen med Fiskeridirektoratet og oppfordrer til at rammeverket for leppefisket er slik at uttaket begrenses til det som er økologisk forsvarlig. Et annet forhold er at den sterke reduksjonen av bunnlevende rovfisk langs Skagerrakkysten (bl.a. torsk) kan ha gitt en økning i bestanden av små fisk som leppefisk knyttet til tang- og tareområder. Flere arter små fisk beiter snegler og krepsdyr på tang og tare. Færre snegler og krepsdyr på grunn av beiting kan ha ført til dårligere renovasjon av tang og tare, noe som igjen kan bidra til mer trådformende alger som er festet på tang og tare, av typen «grønn-gule tepper» i vikene på sommeren. Når det gjelder forslag om å begrense uttaket av leppefisk i nasjonalparken, er det ikke adgang til det, da fiskerierne er regulert av forskrifter hjemlet i Havressursloven. Muligheten for å kunne etablere akvakulturanlegg i nasjonalparken innenfor stramme rammer var et mye diskutert tema i verneprosessen. Akvakultur er regulert av verneforskriften og er ikke tema i forbindelse med nasjonalparken. Innstillingen er at formuleringen «Et lyspunkt er fangst av leppefisk» erstattes med «Imidlertid har det de siste årene vært et betydelig fiske etter leppefisk som gir inntekter til de som driver det fisket». Nasjonalparken er bekymret for at det relativt omfattende fisket etter leppefisk i nasjonalparkområdet har negative konsekvenser for kystøkosystemet og oppfordrer Fiskeridirektoratet til å innføre rammeverket for leppefisket som er slik at uttaket begrenses til det som er økologisk forsvarlig.

Kongelig norsk båtforbund synes det er positivt med tiltak og reguleringer som ivaretar miljø og trivsel på sjøen. Generelt sett synes vi at en forvaltningsplan er et godt tiltak. Båtfolket uteglemt: Maritimt friluftsliv er landets femte største friluftaktivitet med 900.000 fritidsbåter. Av disse befinner x seg i Telemark. I avsnitt 5.3 Reiseliv er båtfolket uteglemt. De bør med her. I avsnitt 6.4.5 De besøkende er også båtfolket helt uteglemt. Tilrettelegging for båtfolket: Vi er opptatt av at mange brukere av de aktuelle områder er båtfolk. Derfor bør det i større grad enn det planen skisserer, tilrettelegges får båtutrustning og maritimt friluftsliv. Eksempler på dette kan være: Fortøyningsbolter for båtfolket, trygge grillplasser og tømmeanstasjoner for septik. En trenger elektriske slike i Portør, Kragerø, Valle, Jomfruland og Stråholmen. Kragerø har en lite brukervennlig manuell leker – må være to personer for å få tømt. Generelle bestemmelser: Fartsbegrensning 5 knop i nasjonalpark og landskapsvernområde, synes vi bør med, forbud mot vannscootere i det aktuelle område og forbud mot engangsgrill.

Forvalter viser til uttalelse fra en privatperson nedenfor som tar opp de samme temaene, og som kom inn og ble vurdert før denne uttalelsen.

Norges hytteforbund uttaler at det ikke må skapes kunstige motsetninger mellom eksisterende hyttebebyggelse, ferdsel til/fra disse og kommuners planer for fritidsboliger i områder som omfattes av planene. Med god planlegging og plassering av fritidsbebyggelse på egnede områder, som ikke hindrer allmenhetens ferdsel, eller er til skade for fugle- og dyreliv, i

områdene bør ikke hyttebebyggelse være noe problem i norsk naturforvaltning. Ansvarlig ferdsel, også motorisert i tilknytning til slik bebyggelse, bør ikke forbys kun av prinsipielle grunner når konkrete skadevirkninger ikke kan påvises. Vi kan ikke finne at ferdsel til sjøs og de problemer som knytter seg til dette er særlig grundig behandlet i planene. Dette til tross for at sjøområdene omfatter store deler av de berørte områder. Man referer til at Miljødirektoratet kan fastsette egne regler for fartsgrenser til sjøs, men vi stiller spørsmål om dette er en tilstrekkelig tilnærming når vi her snakker om forvaltningsplan for en nasjonalpark. Etter opphevelsen av Vannscooter-forskriften 2017 er bruk av slike farkoster med svært stort fartspotensial blitt et økende problem i skjærgården og medfører sikkerhets-risiki og en trussel mot dyre- og fugleliv i områdene. Fritidsbebyggelse på land opplever også i stadig større grad en støypage fra fartsferdsel til sjøs som sammen med sikkerhetsutfordringen også er sjenerende for områdenes «myke» trafikanter som padlere, seilere og «snekkefolket». Vi mener de berørte kommuner må være nøye med å fastsette detaljerte regler for hvordan slik ferdsel nå skal håndteres og reguleres i de berørte farvann. Ikke minst er det påkrevet at det foretas en tydelig merking av de fartsgrenser som gjelder i sårbare friluftsområder. Norges Hytteforbund savner at forvaltningsplanen som nå er til høring behandler dette forholdet mer aktivt enn sporadisk bare referere til slik behov.

Forvalter kan bekrefte at bortsett fra vannskuter, var motorisert ferdsel på sjø i liten grad tema i verneprosessen, og etter bortfallet av vannskuterforbudet i forbindelse med den sentrale behandlingen av verneforslaget, har ikke verneforskriften bestemmelser om motorisert ferdsel på sjø. Av den grunn er det heller ikke retningslinjer i forvaltningsplanen til verneforskriften. Innstillingen er at synspunktene på motorisert ferdsel på sjø oversendes Kragerø kommune ved havnevesenet, som er myndighet etter Havne- og farvannsloven.

Jomfruland hytteeierforening mener at opprettelse av nasjonalparken har betydd økt slitasje, spesielt i sommersesongen, også på områder i randsonen av parken. All ferdsel og befordring av turister skjer i stor grad fra/til områder som ligger utenfor nasjonalparken, og det er derfor viktig at tiltaksplan og besøksforvaltning tar et helhetlig perspektiv for hele øya når prioriteringer gjøres. I denne sammenheng er det viktig at det informeres godt allerede i Kragerø at nasjonalparken dekker kun en del av øya, og at ferdsel også utenfor nasjonalparkens grenser må skje med aktsomhet. Herunder vil det også være naturlig å minne om at Jomfruland er en bilfri øy, og at biler kan parkeres på langtidsparkering i Kragerø. Med en svært tørr sommer bak oss, er det svært viktig at brannvern og brannvarsling prioriteres høyt. Dette strekker seg fra regelmessig rydding og vedlikehold av skog og nedfall i nasjonalparken, til etablering av effektiv brannvarsling. Vi foreslår at informasjon om brannfare og medvirkning til varsling med bruk av SMS begge har prioritet. Renovasjonsordninger som ivaretar også dagsturisme til/fra nasjonalparken må etableres på en grei og oversiktlig måte. I dag er særlig samlestasjonene for hytterenasjon utsatt for ytterligere oppsamling av søppel enten i de oppsatte containere eller strødd rundt. Som kjent er det hytteeierne som betaler for hytterenasjonen i Kragerø kommune, og det er viktig at nasjonalparken etablerer robuste ordninger også for dagsturisme. Informasjon på nett om å ikke legge igjen søppel er bra, men informasjon om og tilrettelegging for kasting av søppel for dagsturister er påkrevet. I dag er det etablert toaletter for turister på Øytangen og ved Kystledhytta ved Saltsteinen. Vi må anta at økt ferdsel vil stille større krav til toalettforhold også andre steder på øya, så dette må fortløpende vurderes. I tillegg er det viktig med godt og regelmessig ettersyn og vask. Vi foreslår derfor at kartlegging av behov endres til prioritet 1. I §7 vedrørende ferdsel og friluftsliv er det i kommentarene åpnet for muligheter for telting i nasjonalparken i tråd med bestemmelsene i friluftslivloven. Jomfruland hytteeierforening er generelt svært skeptisk til å tillate dette av forskjellige årsaker, ikke minst brannfare og

forsøpling. Det er etablert to campingplasser på Jomfruland som det bør oppfordres til å benytte som overnattingssted.

Forvalters kommentar er at planlagte tiltak med å bidra til å opprette en gruppe som samordner informasjon på skilt og nett, vil være et ledd i å ta et helhetlig perspektiv for hele Jomfruland. Forvalter er usikker på hvordan informasjon inne i Kragerø kan løses. Hvis planlagte informasjonspunkt i fergekaiområdet i Kragerø blir realisert, kan informasjonspunktet brukes til samordnet informasjon på skilt. Mye av informasjonsstrømmen i dag går imidlertid på nett, og samordnet informasjon på hjemmesiden og Facebook vil antakelig treffe vel så mange. Når det gjelder medvirkning til brannvarsling på Jomfruland, vises det til vurderinger av tilsvarende forslag fra en privatperson på slutten av dette dokumentet. Forvalter skulle gjerne kunne si at nasjonalparken vil ta ansvar for renovasjon for dagsturister, men det er både utenfor økonomisk rekkevidde og vil ikke være i tråd med ansvarsforhold bestemt i forurensingsloven § 35 som sier at «den som driver dagligvarehandel, bensinstasjon, kiosk og liknende utsalgssted skal sørge for oppsetting av avfallsbeholdere i nærheten av salgsstedet og tømning av disse. Den som driver leirplass eller annet turistanlegg har også plikt til å sette opp og tømme avfallsbeholdere. Den som driver virksomhet nevnt i første og annet punktum skal forøvrig foreta nødvendig opprydding i området. Kommunen skal sørge for oppsetting og tømning av avfallsbeholdere på utfartssteder og andre sterkt besøkte offentlige steder hvor det må regnes med at avfall vil bli gjensatt. I tilknytning til tømning skal det foretas rimelig opprydding i området. Kommunens plikt etter dette ledd gjelder ikke dersom noen annen har plikt etter første ledd eller § 36. Arrangør av tilstelning eller stevne skal sørge for nødvendig opprydding etterpå så langt dette ikke påhviler den som driver virksomhet som nevnt i første ledd.» I kommentarutgaven til forurensingsloven sier Øystein Wang (2015) om kommunens plikt at «det må forutsettes at det er tilstrømming av noe omfang til det aktuelle området. Eksempler er offentlige gater og plasser, holdeplasser for offentlig transport, badestrender, utsiktspunkter og opparbeidede friluftsområder. Kommunens ansvar kan etter omstendighetene også omfatte private utfartssteder og plasser som ellers faller utenfor de private plikter etter første og andre ledd, eller som noen er ansvarlig for etter § 36.» Forvalters vurdering er at vilkåret om tilstrømming av noe omfang er oppfylt for Jomfrulands del, i hvert fall i sommerhalvåret. Det kan opplyses at § 36 gjelder avfall langs offentlige veier, noe som ikke er aktuelt på Jomfruland. Forvalter kan være enig i at prioriteten av tiltaket «kartlegging av behov for nye toaletter på Jomfruland» bør endres fra andre til første prioritet. Retningslinjene for hvor det er forbud mot telting ut over forbud i de områdene som er bestemt i verneforskriften, er grundig vurdert av nasjonalparkstyret. Forutsetningen for å kunne innføre teltrestriksjoner etter verneforskriften er at teltingen gir fare for skade på verneverdiene. Styret har kommet til at forutsetningen er til stede på Øytangen nord for Øitangen gård. Det foreligger en gjeldende forskrift om friluftsområdene i skjærgården i Kragerø. Kragerø kommune arbeider med en høring av om forskriften skal oppheves eller revideres. Friluftsløven gir vesentlige videre adgang til å innføre teltforbud, der for eksempel sanitære forhold og ro og orden kan tillegges vekt. Hytteeierforeningen oppfordres til å gi uttalelse til forskriften når den kommer på høring. Innstillingen er at informasjonspunkt ved fergekaia i Kragerø skal ha samordnet informasjon om Jomfruland, hvis informasjonspunktet blir realisert. Synspunktene om renovasjon for dagsturister på Jomfruland oversendes Kragerø kommune ved Vann, avløp og renovasjon. Tiltaket «kartlegging av behov for nye toaletter på Jomfruland» gis første prioritet.

Norsk ornitologisk forening, avdeling Telemark foreslår at det tas inn følgende informasjon i kapittel 4.6 om Jomfruland fuglestasjon: Stasjonen driver to overvåkingsprosjekter: Hekkende sjøfugl som har blitt overvåket gjennom systematiske tellinger på hele

Telemarkskysten siden 1974 og overvåking av bestanden av trekkfugler gjennom standardisert fangst og ringmerking siden 1990. Begge prosjektene er del av miljøforvaltningens overvåkingsprogrammer og får økonomisk støtte av Miljødirektoratet. Begge dataseriene hører til de lengste i sitt slag i Norge. Daglig logg med antall av alle observerte arter registreres på www.artsobservasjoner.no. Det er registrert 324 fuglearter innenfor stasjonsområdet (innenfor Jomfruland Nasjonalpark). Jomfruland er nummer 3 på listen over steder i Norge der det er registrert flest fuglearter. Trusler og utfordringer for fuglelivet: Vannskuter og kiting bør også nevnes sammen med småbåttrafikk. Fjerde avsnitt, andre/siste setning: «og fugletitting» kan/bør slettes. «Ferdsel» er vel i seg selv dekkende? Tiltak for fugl på Stråholmen: Siste setning: «fugleinteresserte» bør erstattes med «allmennheten»? Kapittel 5.5, Tekniske anlegg og innretninger, fugletårn/utkikkstårn, andre avsnitt, siste setning: «Det eldste tårnet» bør strykes, da det ikke lenger gir god oversikt. Første setning i annet avsnitt står godt alene. Kapittel 5.10, Forskning, bestandsovervåking, formidling og undervisning: Se kommentarer til kapittel 4.6 over. Kapittel 6.4.6, sammenstilling og analyse av kunnskap: Ikke bare hurtiggående båter, men også vannskutere og kiting. Kapittel 6.5, Innfallsporter, informasjonspunkt, startpunkt og utsiktspunkt: Øytangen, første avsnitt, nest siste setning: Ikke «hvis», men «når»? Kapittel 6.7, Mål, strategiske grep og tiltak, Forvaltningsmål: Tilrettelegging og kanalisering, andre kulepunkt: Informasjonspunkt på Øytangen: ikke «hvis», men «når»? Kapittel 6.9, Tiltaksplan besøksforvaltning, Stråholmen, s. 37: Bytte «fugleinteresserte» med «allmennheten». Generelle kommentarer: Gjengroing, nordenden av Jomfruland: Mye av den tidligere krattvegetasjonen i området har nå blitt overtatt av skog. Den gjenværende krattvegetasjonen er også i ferd med å bli skygget ut. Skal krattvegetasjonen med tilhørende fauna overleve, bør mye av trærne i området tas ut. Slik kan området tilbakeføres til den tilstanden det hadde for bare noen tiår siden. Områdets verdi for arter som tornskate, tornirisk og forhåpentligvis hauksanger, vil ellers bli marginal. Fuglestasjonen har i alle år skjøttet vegetasjonen rundt de faste nettplassene. Dette har skjedd i forståelse med forvaltningsmyndigheten. Skjøtselen er metodisk viktig og en forutsetning for bestandsovervåkingen. Nytt fugletårn/utkikkspunkt/infopunkt: Det er svært positivt at nytt fugletårn nå er tatt inn i tiltaksplanen. Dagens fugletårn ble oppført av fuglestasjonen i 1984, og har tjent som base for trekkteilingene og ringmerkingsarbeidet, samt til «omvisninger» i regi av fuglestasjonen. Fugletårnet har så langt alltid vært åpent for allmennheten, også mens ringmerkingsarbeidet pågår. Dette har de mange besøkende satt stor pris på. Informasjonen som har blitt formidlet til allmennheten om Jomfruland, fugl og natur har vært betydelig. Men, både uformingen og tilstanden til dagens fugletårn gjør at det haster med å komme i gang med prosjektering av nytt fugletårn/infosenter! Vi er positive til at det nye tårnet også brukes som et informasjonspunkt i nasjonalparken. Det er imidlertid svært viktig at dette utformes og plasseres slik at det ikke kommer i konflikt med det daglige ringmerkingsarbeidet og trekkteilingene som gjennomføres i området. Et infopunkt bør utformes nøkternt og plasseres slik at det ikke forstyrrer nettfangsten og bevegelsen av fugl gjennom og over vegetasjonen. Vi tror nytt tårn/infopunkt bør flyttes nord for de faste nettplassene. Da vil forstyrrelsen bli minst. Økt ferdsel på Jomfrulands nordende: Det legges i forvaltningsplanen opp til økt ferdsel på nordenden, bl.a. ved opprettelse av fast båtrute til Øitangenbrygga. Ferdsele på nordenden er allerede stor. Dette fører til stort press på både flora og fauna. Fuglearter som tjeld og sandlo, som hekker på stranda på innsida, er veldig utsatt for forstyrrelser. Det er stor risiko for at økt ferdsel vil presse disse artene bort fra området. Ferdsele på nordenden må kanaliseres bedre enn i dag. Ferdsele bør i hekketiden kanaliseres unna sandstranda nord for det inngjerda strandområdet nord for Øitangen. Sone B for sjøfugl: Innføringen av ferdselsforbud på Kråka har medført en betydelig forbedring av hekkesuksessen for viktige arter. Det ser ut til at mange par av

fiskemåke, tjeld og sandlo nå får opp unger. Men, skiltingen av området må forbedres. Vi har flere ganger sett folk gå forbi mellomrommene i skiltingen. Ferdseisforbudet bør utvides til minst 1. august, da flere arter fremdeles har ikke-flygedyktige unger 15. juli. Sone B for sjøfugl på Kråka og Stråholmen er viktige områder for vadefugler i trekktida, spesielt om høsten. Disse to områdene er de eneste langs Telemarkkysten som egner seg som raste-/fødeområder for trekkende vadefugler. Ferdseisen i disse områdene burde derfor vært begrenset også i trekktiden i august/september. Bestemmelsen om unntak fra ferdselsforbudet Kråka for sjørretfiske strider mot verneformålet for sjøfuglområdene. Kiting: Sporten ser ut til å øke i popularitet. Kiting er svært forstyrrende for hekkende og rastende fugl. Fuglene flyr opp på 3-400 m avstand når kitere nærmer seg området. Vi mener det burde vært opprettet soner med forbud mot kiting nærmere enn dette rundt sone B – områder. Rydding av søppel langs strendene: Fuglestasjonen har i flere år ryddet strandområdene på Øytangen. På Kråka ligger det igjen mye trykkimpregnert materiale og drivved som er vanskelig å fjerne manuelt. En opprydding med hjelp av traktor er påkrevd. Det er etter hvert mange aktører som plukker søppel langs strendene på Jomfruland. Det er positivt at dette tas opp i forvaltningsplanen. Vi håper forvaltningsmyndigheten kan ta på seg en koordineringsrolle for dette arbeidet som inkluderer søking om økonomisk støtte og fordeling av denne. Det er viktig at strandrydding gjøres før fuglene starter egglegging, helst før 15. april! Telting: Vi støtter forslaget om teltingsforbud nord for Øitangen gård. Teltforbudet bør også gjelde områdene sør for Øitangen gård. På innsida bør bl.a. strandmaurløvelokaliteten skjermes for telting. Det bør heller ikke åpnes for telting i eikeskogen. Sykling: Sykling utenom gruset/barket vei/sti medfører stor slitasje på underlaget. Det er allerede sykkelstativer ved porten til Øitangen gård Vi vil henstille til å parkere sykkel der for å skåne plantelivet på nordenden. Skilting: Det bør vurderes om skilt bør være flerspråklige.

Forvalters kommentarer er at opplysninger om Jomfruland fuglestasjon og at vannskuter og kiting er trusler for fuglelivet, er tatt inn i planen. Det er opplysninger som tilsier at fugleinteresserte i noen tilfeller har forstyrret fuglelivet på Stråholmen, og vurderingen er at fugletitting bør nevnes spesielt som en trussel. I kapitlet om fugletårn/utkikkstårn er «det eldste tårnet på Jomfruland fuglestasjon» rettet til «det eldste tårnet på Jomfruland fyrstasjon». Kapittel 5.10 er endret jfr. kapittel 4.6. Omtale av vannskuter og kiting bør ikke tas inn i kapittel 6.4.6, da omfanget av utleie av vannskuter og kiter i reiselivssammenheng ikke er kjent. «Hvis» fugletårnet på Øytangen blir fornyet bør beholdes, da det så langt ikke er konkrete planer eller finansiering, jf. sak 2018/37 i nasjonalparkstyret. Informasjon og henstilling til fugleinteresserte mht. fuglelivet i delområdene 1 og 4 på Stråholmen bør beholdes, jf. kapittel om trusler mot fuglelivet. Når det gjelder trær som konkurrerer ut krattvegetasjonen nord på Øytangen, kan det være at det reduserer områdets verdi for arter som tornskate, tornirisk og hauksanger, og det bør vurderes å utarbeide en skjøtselsplan. Forvalter ser at det er behov for å redusere høyden eller fjerne trær der nettfangsten av fugl foregår for å beholde samme metodikk i fangsten, men det gjelder mindre områder og kan løses spesielt i de områdene. Nytt fugletårn på Øytangen kommer opp som egen sak i nasjonalparkstyret. Det må tas stilling til om nasjonalparken skal bidra til nytt tårn, funksjoner, utforming og plassering i den forbindelse. Forvalter ser at båt i rute til Øytangen i sommerhalvåret kan bidra til økt ferdsel på Øytangen, også langs stranda på innsiden og forstyrre hekkende fugl der. Det er inngått avtale for 2018, og styret vil gjøre en ny vurdering i 2019 basert på erfaringer fra det første året. Evalueringen er lagt inn i tiltaksplanen. Kanalisering av ferdselen nord på Øytangen er ikke enkelt, da de åpne, faste engene og sandstranda innbyr til ferdsel utenom de mest brukte stiene, men enkel merking av stiene legges inn som tiltak. Det er satt opp to nye skilt med ferdselsforbud ved Kråka, men det er

antakelig riktig at noen overser skiltene. I første omgang bør det settes opp et skilt i tillegg. Perioden ferdseisforbudet gjelder er fastsatt i verneforskriften, og er ikke tema i forvaltningsplanen. Det samme gjelder unntaket for registrering og merking av fugl i regi av Jomfruland fuglestasjon og fiske etter sjørret på Kråka, samt forbud mot kiting rundt sone B – områder. Det er riktig at det ligger mye trevirke i Kråkadammen og på Kråka. Ryddeaksjon planlegges gjennomført i 2018/19 i regi av nasjonalparken. Koordinering av ryddeaksjoner er en oppgave Miljødirektoratet har gitt Fylkesmannen. Det er positivt at Jomfruland fuglestasjon gjennomfører strandrydding på våren før hekkesesongen. All strandrydding, og å utenfor sone B burde egentlig vært gjort på våren, men er vanskelig å få til i praksis, da en er avhengig av når det passer for frivillig personell. Forvalter er enig i at selv om det er lite telting der i dag, bør det være teltforbud også på den delen av Sandbakken som ligger i nasjonalparken. De åpne sandpartiene er levested for strandmaurløve i juni/juli og er utsatt for tråkk og slitasje. Det samme er strandtorn og strandmurerbie. Nå kan det sies at arealene ligger nærmere enn 150 meter fra hyttebebyggelsen og at allmennheten ikke har rett til telting når hyttene er bebodd, jfr. friluftsløven. De er imidlertid ikke bebodd hele tiden om sommeren og i liten grad ellers i året. I eikeskogen er det i mindre grad naturverdier som er spesielt utsatt for slitasje, slik som på Sandbakken, og forbud der er vanskeligere å begrunne. Forvalter er enig i at de som kommer med sykkel og skal besøke Øytangen bør sette fra seg sykkelen ved porten til Øitangen gård, og at det bør settes opp et skilt om det på stedet. Temaskilt og informasjonsskilt vil være på minst to språk (norsk og engelsk) jf. Miljødirektoratets gjeldende standard. Innstillingen er at det utarbeides en skjøtselsplan for området nord for Øitangen gård med vekt på rødlistede fuglearter, insekter og sopp, samt hensynsfullt friluftsliv. Eventuell ny avtale om båt i rute til Øytangen i sommerhalvåret evalueres på bakgrunn av erfaringene fra 2018. Enkel merking av stiene over engene på Øytangen legges inn som tiltak. Det settes opp et ekstra skilt med ferdseisforbud ved Kråka på Jomfruland. Det innføres teltforbud på den delen av Sandbakken som ligger i nasjonalparken av hensyn til strandmaurløve, strandtorn og strandmurerbie. Området kommer i tillegg til området nord for Øitangen gård. Oppsetting av skilt med henstilling om å sette fra seg sykkelen ved porten til Øitangen gård legges inn som tiltak.

En privatperson synes at en samordningsgruppe for informasjon og kommunikasjon er fornuftig og bra. Det er et bra tiltak å samle en slik gruppe som kan ivareta og gi råd for informasjon og kommunikasjon, samkjørt og helhetlig for nasjonalparken, Kragerø, kommunen og omstillingskommunen. Det bør vurderes å få med representant/er i gruppa som o har kommunikasjon som sitt fagfelt. Det er aktuelle folk på øyene som både har strategisk kommunikasjon som sitt fagfelt og som allerede er engasjert i øya/skjærgården /Kragerø-sammenheng, hovedsakelig på frivillig- og/eller dugnadsbasis. Det vil være en stor fordel å ha med en, eller gjerne to som kjenner til strategisk kommunikasjon, informasjon og markedsanalyse som sitt fagfelt for å kunne gi erfaringsbaserte råd. Hovedpoenget er at info- og kommunikasjonsprosessen blir samkjørt, helhetlig og mest mulig bærekraftig, for best mulig fundament og resultat for alle dette vil berøre og potensielt vil kunne berøre. Dette for å sikre best mulig gjennomføring for vern og ivaretagelse for nasjonalparken, bærekraftig næringsutvikling og fire sesonger for nasjonalparken og hele kommunen. Videre få til samarbeide med de andre kystnasjonalparkene og øvrige kommuner for det samme Forslagsvis kunne representant/er i gruppa være John Lauring Pedersen, Kim Wikan Barth og/eller Cathrine Bang. Hun bistår gjerne i gruppa, og er svært opptatt av at det kommende kommunikasjon- og designarbeidet som skal gjøres for nasjonalparken og kommunen gjøres i samarbeide med aktører som er ordentlig dyktige og erfarne på fagfeltet, slik at det resulterer i best mulig og bærekraftig design, kommunikasjon, merkevare og markedskommunikasjonsresultat.

Forvalter synes det er hyggelig at forslaget om en gruppe for å samordne informasjon og kommunikasjon tas godt imot, og synes forslaget om å ha en eller to deltakere i gruppa som har kommunikasjon som fagfelt er godt. Innstillingen er at gruppe for samordnet informasjon og kommunikasjon bør ha en eller to deltakere som har kommunikasjon som sitt fagfelt.

En privatperson mener at det er tull å vise til Koster, da holmene de selv bruker mangler fortøyningsbolter og grillsteder. Han mener det bør innføres forbud mot vannskuter, motorer på tomgang og motordrevne aggregater. Han mener også at det bør innføres fem knops fartsgrense på sjøen i utvalgte soner fra 15. mai til 31. august. Han mener at båtfolket er glemt og at disse stedene mangler: Larsholmen, Styrmannsholmen, Vestre Rauane, Stangholmen, Skratta, Flesa, Askholmen og Buskholmene. Han etterlyser telling av flott som han mener det er svært mye av. Han etterlyser anlegg for tømning av kloakktanker på båter. Han mener at anlegget i Kragerø er ubrukelig, og foreslår mange nye sugestasjoner. Han foreslår forbud mot tømning av kloakkvann i sjøen fra svenskegrensen til Stavanger. Han foreslår også et nytt punkt i verneforskriften § 3. Vern mot inngrep i landskapet, bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for: m) vedlikehold av eksisterende fortøynings bolter og et tillegg til § 7. Ferdsel og friluftsliv med forbud mot bruk av engangsgrill.

Forvalters vurdering er at noen merknader er relevante for nasjonalparken, mens andre merknader er mer relevante for Kragerø kommune eller sentrale myndigheter. Det er riktig at forvaltningsmålene og tiltakene i planen i liten grad er rettet mot de mindre holmene i nasjonalparkene, ut over mulig gjenskaping av kystlynghei på to av dem og informasjonspunkt på en eller to holmer. Tiltaksplanen for besøksforvaltningen er rettet mot Jomfruland der det er behov for større grad av kanalisering av hensyn til verneverdiene, men heller ikke der går planen særlig langt når det gjelder tilrettelegging for friluftsliv. Kragerø kommune har primæransvaret for tilrettelegging for friluftsliv gjennom Forvaltningsplan for skjærgårdsparken og driften ved Skjærgårdstjenesten, og synspunktene i uttalelsen bør formidles til Kragerø kommune ved Vann, avløp og renovasjon, herunder ønsket om nye tømestasjoner for kloakkvann fra båter. Forslaget om å innføre overvåking av flott anbefales å ikke bli gitt prioritet i forvaltningsplanen, da det i begrenset grad er rapportert som et problem og nasjonalparken er en perifer aktør i den sammenheng. Når det gjelder forslag om endringer i verneforskriften angående vannskuter, fortøyningsbolter, engangsgriller og forbud mot å tømme kloakkvann i sjøen, kan det bemerkes at adgangen til å bruke vannskuter ble bestemt av sentrale myndigheter etter at lokale og regionale myndigheter foreslo forbud, at vedlikehold av fortøyningsbolter inngår i § 3 uten søknad og at forbudet mot engangsgriller inngår i § 7. Etter § 10 er det forbudt å tømme kloakkvann i sjøen i nasjonalparken der styret har myndighet. Forbud mot tomgangskjøring, aggregater og innføring av fartsgrense på sjø ble ikke vurdert i verneprosessen og inngår ikke i forskriften. Forslagene noteres som mulige tema ved revisjon av verneforskriften når den tid kommer. Innstillingen er at synspunkter på tilretteleggingen for friluftsliv for båtfolk oversendes Kragerø kommune ved Areal, bygg, eiendom og miljø.

En privatperson mener at vernegrensen er vist feil på eiendommen 28/20,24,41 på Stråholmen i vedleggene 3,6, 8, 9 og 11 til forvaltningsplanen, og viser til møte med Nedre Telemark Jordskifterett 9.juni 2017.

Forvalter kan bekrefte at et knekkpunkt for vernegrensen mellom denne eiendommen og eiendommen 28/63 som er vist i kartene som er brukt så langt, er lagt noen meter for langt mot nord, det vil si mot hytta. Knekkpunktet skal ligge i sør-enden av eksisterende steingjerde. Nedre Telemark Jordskifterett har fått beskjed om dette, og korrekt knekkpunkt vil bli målt inn og merket når grensegang blir gjennomført. De første grensegangene på

Stråholmen planlegges gjennomført ettersommeren/høsten 2018. Innstillingen er at det tas til etterretning, og at plandokumentet ikke endres. Når Jordskifteretten har levert komplett grensegang for nasjonalparken, vil korrekt grense bli vist på kartene til Statens kartverk som er basiskart for andre kartinnsynsløsninger.

En privatperson mener at forvaltningsmål og tiltak i delområder på Stråholmen i vedlegg 13 fremstår som et selvstendig bestemmelsesverk uten henvisninger. Tiltak som «Kartlegge arter» virker ufullstendig. Søker en etter relevante bestemmelser i boka for øvrig, måten først gjennom historiefortelling som ikke gir styring. Så kommer noen generelle mål som det er lite vi på Stråholmen kan gjøre noe med. Beskrivelsen av landskapet er rimelig kjent, men når det på side 31 vises til sone A, er jeg usikker på hvilket kart det vises til. På side 33 nederst er nok et ufullstendig mål. Det bør lyde: «Gjenoppta beiting der det er til fordel for verneverdiene.» Side 34: De slåttemarkene som er i bruk på Stråholmen er på private eiendommer. Slåtten må skje når det gir den beste for-verdien. Det må avgjøres lokalt. Slitasje ettertrykk av sau er en del av kulturlandskapet. Det gir nye muligheter for slitasjestærke planter. Side 35: Næring for ærfugl: Østers fortrenger blåskjell, vi fjerner østers. Blir det nok til ærfuglen? Kulturminner: Bør ikke fortøyningsringene og «vakthytta» bevares? (Opplysningsskilt). Kulturlandskapet er skapt av det tradisjonelle landbruk. Hvis andre formål reduserer avkastningen, vil samlaget få dette erstattet? Fra side 45 til 82 synes det å være slutt på målstyringen med overgang til rigid regelstyring. Side 83: Bør ikke fugleunger vernes mot alle farer, for eksempel mink og kråke? Er det ikke samme mål for Stråholmen? Søppel: Målet må være at både nasjonalpark og landskapsvernområdet er uten søppel, og hvis det forekommer, at det blir fjernet så raskt som praktisk mulig. Verdiskapning: Hva skal vi gjøre med besøkende som ikke gir verdiskapning, for eksempel Kragerøfolk? Side 94: Er det noen reduksjon i eiers myndighet til å forvalte egen eiendom? Vedlegg 6: På Norheim er den delen «1» som ikke ligger til sjøen, fulldyrka mark, som eier har tillatt brukt som beite. «4» i Veststrand har tradisjonelt vært brukt til beite

Forvalter er enig i at forvaltningsmålene og tiltakene for delområder på Jomfruland og Stråholmen i vedleggene 12 og 13 kan oppfattes som løsrevet fra planen. Vedleggene er en detaljering av mål og tiltak i forlengelsen av kapittel 4.5 om naturtyper og artsmangfold på land. Miljødirektoratet har bedt om at detaljerte mål og tiltak tas ut av hoveddokumentet. For at de ikke skal forsvinne helt ut, er det valgt å ta dem med som vedlegg. Tiltaket «kartlegge arter» er knyttet til brakkvannsdammer og strandbassenger. Dyre- og planteliv i slike miljøer er lite kjent, og det er dårlig grunnlag for å presisere nærmere hva som bør kartlegges. Forvalter er også enig i at den historiske beskrivelsen ikke gir styring. Det er heller ikke meningen, da den er ment som en beskrivelse av tidligere bruk og dagens bruk som skal være et bakteppe for forvaltningsmål, tiltak og regler. Det er forståelig at det kan være noe vanskelig å se i kartene hvilke områder som ligger i sone A, men i de fem kartene i vedlegg 3 er sone A vist med skravur og framgår av tegnforklaringen i kartene. Foreslåtte mål om å gjenoppta beiting der det er til fordel for verneverdiene, ligger inne som del av forvaltningsmålet i planen. Forvalter er enig i at tiltakene som er foreslått ikke er tilstrekkelig aktive, og å gjenoppta beiting bør være med også der. Når det gjelder tidspunkt for slått, er det en retningslinje om at den skal foregå etter frøsetting. Bakgrunnen er at plantene, herunder rødlistearter skal ha muligheten til å formere seg. Det bør ikke være i vesentlig konflikt med når slåtteengene har størst for-verdi. Om det er en viss konflikt, skal hensynet til verneverdiene gå foran. I tidligere forvaltningsplan for Stråholmen var det dato for tidligste slått. Det er det ikke i disse retningslinjene, og innenfor rammen om frøsetting, vurderes slåtte-tidspunktet lokalt. Det er sannsynlig at den sterke tilbakegangen av blåskjell de siste årene har gitt mindre mat for ærfuglen, noe en forholdsvis kraftig nedgang i ærfuglbestanden fra 2016 til 2017 indikerer. Forvalter kjenner ikke til om ærfuglen beiter på

stillehavsøsters, men til tross for ekspansjonen er østersen på et lite areal sammenlignet med normal utbredelse av blåskjell. Om det tas opp stillehavsøsters på noen utvalgte arealer, har det neppe vesentlig betydning for ærfuglen. Bevaring og informasjon om fortøyningsringene og vakthushytta på Stråholmen er ikke aktuelt, da de ligger utenfor nasjonalparken. Det var adgang til å kreve erstatning for økonomisk tap på grunn av vernet med frist tre måneder etter vernevedtaket. Det har kommet inn noen erstatningskrav som behandles av adv. Tofte DA på vegne av Miljødirektoratet. Hvis det er grunner til det, kan Miljødirektoratet gi oppfriskning av tidsfristen. Overgangen fra målstyring til regelstyring i hovedkapitlene 4 og 5, skyldes at kapittel 4 gjelder verneverdiene og hvordan de kan bevares og utvikles, mens kapittel 5 utdyper verneforskriften for de forskjellige brukergruppene ved retningslinjer, anbefalinger og informasjon, noe som er standard innretning i forvaltningsplaner for verneområder. Fugleunger som tas av mink er håndtert ved et eget bevaringsmål for sone B for sjøfugl i kapittel 4.6. Det er 16 slike soner i nasjonalparken, herunder Sørstrand på Stråholmen. Bestandskontroll med mink er igangsatt i regi av Statens naturoppsyn med gode resultater. Når det gjelder kråke, og for så vidt også andre stedegne arter som rev og grågås, er det ikke adgang til å sette inn tiltak mot dem i regi av nasjonalparken. Når det gjelder forslaget om at strendene skal være fri for søppel, og at hvis søppel oppstår, skal det fjernes så fort som praktisk mulig, kan det godt hende at det er realistisk i noen områder, som for eksempel på Stråholmen. Planens mål om at strendene i hovedsak skal være fri for søppel er likevel et mål som er mer realistisk for nasjonalparken som helhet, særlig hvis en ser hen til at det er et fåtall som rydder strendene vinterstid. Det kan for øvrig nevnes at det sommeren 2018 er plukket betydelige mengder med små-plast på noen strekninger på innsiden av Jomfruland som ble ryddet på våren og tilsynelatende var fri for søppel. Det er sikkert riktig at en del besøkende ikke gir økonomisk verdiskapning. Nasjonalparken samarbeide med reiselivet og legge forholdene til rette innenfor rammen av hensynet til verneverdiene, men hverken drive markedsføring eller ha reiselivstilbud. Reiselivsaktørene er derfor nærmere til å svare på spørsmålet. Tillatelser og avslag skal etter forvaltningsloven vise til lovhjemmelen for vedtaket. Poenget er at forvaltningsplanen ikke gir vedtakshjemmel hvis det ikke dreier seg om retningslinjer som det er vist til i verneforskriften, noe som er tilfelle for en del retningslinjer i denne planen. Grunneiers råderett i nasjonalparken er i tillegg til generelle lover og regler, regulert av verneforskriften med tilhørende retningslinjer i forvaltningsplanen som har juridisk virkning. Opplysninger til vedlegg 6 tas til orientering. Den offisielle statusen for bruk av landbruksarealer er for øvrig vist i kartinnsynet til NIBIO/Skog og landskap. Innstillingen er at direktoratet bes om adgang til å legge mål og tiltak for delområdene i vedlegg 12 og 13 tilbake til hoveddokumentet av hensyn til lesbarheten. Som tiltak i områder utenfor sone A legges det til at beiting der det er til fordel for verneverdiene gjenopptas.

En privatperson mener at planen er interessant, men veldig omfattende og detaljert. Han viser til retningslinjene til § 4.a om at bestemmelsene i første ledd ikke til hinder for: e) Skånsom skjøtsel og beplantning rundt fritidsboliger og mindre gårdsanlegg i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen. Retningslinjene lyder: Eksisterende åpne arealer kan holdes åpne. I en sone på 10 meter fra hovedbygning kan det fjernes busker og trær som hindrer utsikt mot sjø eller reduserer solinnstråling fra sør og vest. Grove trær av eik og ask med diameter i brysthøyde større enn 30 cm, samt grove hasselkratt kan likevel bare hogges hvis de er dårlige på grunn av råte og kan skade bygninger om de faller ned. Det kan ikke beplantes inntil bygninger med arter som er på norsk svarteliste eller arter som er vurdert til å gi potensiell høy risiko. Skal det plantes trær, må det være stedegne lauvtre. Han mener dette ikke er akseptabelt i praksis. Begrunnelsen er at trærne på Jomfruland kan bli svært høye og omfangsrrike. Både menneskene, og bygningene behøver lufting omkring tunet.

Tidligere var det 20 meter avstand og ingen retningsbestemmelse som gjaldt mht. felling. De mener å ikke ha blitt orientert om denne foreslåtte endringen; og ber om at det rettes opp. Han opplyser at de ikke feller ikke trær unødvendig, men det er en betydelig årlig tilvekst, som gjør at det av og til er nødvendig.

Forvalters vurdering er for det første at temaet fjerning av større trær er avgrenset til å gjelde et fåtall hytter i nasjonalparken, antakelig bare tre hytter i området Hovedveien – Østre Saltstein på Jomfruland. Arealer som er åpne i dag, enten det er plen eller de blir slått/ryddet kan fortsatt holdes åpne. Videre kan mindre trær av eik og ask, og både store og små trær av andre treslag fjernes rundt hovedbygningen, uten å måtte søke om det. Forvalter ser at det kan være enkelte behov for å fjerne trær ut over det denne bestemmelsen åpner for, men det kan gjøres etter bestemmelsen: § 4 Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til: b) Skjøtsel og beplantning rundt fritidsboliger og mindre gårdsanlegg som ikke omfattes av andre ledd e). I det tidligere landskapsvernområdet på Jomfruland måtte det søkes om å fjerne trær i en avstand på inntil 20 meter fra hytta. Nå er det ikke søknadsplikt inntil 10 meter, og det er ikke avstandsbegrensning for å kunne søke om felling av trær som står lengre vekk fra hytta. Retningslinjene bør ikke endres.

En privatperson sier det kan virke som om planen mer eller mindre er ferdig behandlet, slik at man kan få det inntrykk at høringen kun er ment som en «støtdemper». Han håper og tror at innspill blir tatt seriøst og behandlet deretter. Naturtyper og artsmangfold på land: Bilde på side 28 viser eikeskogen som den bør være, men er dessverre litt misvisende hvis vi ser på hele skogen. Det er store områder med stor gjengroing og mye råtne tørre trær (mer enn det som nødvendig) som ikke er vist i rapporten og som må vedlikeholdes for at denne vakre eikeskogen ikke skal ødelegges, hvilket er det motsatte av det forordet i planen sier «sikre kystnaturen, landskapet og kulturarven for framtida». For mange kan det se ut som noen fag- og hobby interesser har tatt seg til rette på flere måter på dette området, slik at skogen siden landskapsvernet ble innført kun har gått i en retning, forfall ved råte og gjengroing med det resultat vi har i dag. De senere årene ser det ut som at dette har avtatt noe og at vi har fått en liten bedring som vi setter stor pris og håper at dette vil fortsette. Tiltaksplan besøksforvaltning: Overskrift Jomfruland, stillhet og ro nord på Jomfruland; Tiltak; «Hvis nødvendig, låsing av porten i nasjonalparkgrensen», ser dette har prioritet 2, men hvis det skulle skje er det et krav fra grunneiere at vi får en nøkkel til denne eventuelle låsen, da man ikke har en lovmessig hjemmel å hindre meg å komme til min egen eiendom/hytte. Synes forøvrig dette ikke hører hjemme i planen og bør fjernes da det hele virker litt merkelig og malplassert. Vedlegg 10: Kart over arealer i delområde 1 og 3 på Jomfruland med tilpasset skjøtsel: Areal for parkmessig skjøtsel på eiendommen; Med referanse til min kommentar over under 4.5 må dette området utvides vestover helt ned til gjerdet for å hindre at skogen forfaller, det vil også med de begrensninger som er nedfelt i planen ikke bli anledning til å utføre noe skjøtsel av betydning hvis ikke området utvides. Det er også behov for skjøtsel samt ta ut virke på vår eiendom 29/52 eller andre tilsvarende eiendommer vil jeg tro. Dette bør stå i planen og merkes på kart i vedlegg 10, selv om dette er svært lite i forhold til de andre som er nevnt. Vi er mot vår vilje blitt innlemmet i et system som virker svært rigid. Som nevnt i email fra NN håper vi denne gangen å bli behandlet med mer respekt enn vi ble fra departementet side ved høring før etablering av Nasjonalparken. Vedlegg 12, Forvaltningsmål/bevaringsmål og tiltak i delområder på Jomfruland: Delområde 1- åpen eikeskog/eikehage; I bevaringsmål står det «død ved av eik og hassel skal bevares», men at det kan tas ut død ved et belte som vist på kart med dog ikke tykkere enn 20 cm. Det betyr i praksis ingen tiltak og området (areal 3 med inkludert område mot vest) vil gradvis gjengro og forfalle. Mitt forslag som over er å utvide området (areal 3) samt også ta større eik enn 20 cm, og heller legge inn at ikke alt skal fjernes og at det må brukes skjønn. Hvis man følger

det som står i planen vil nærmest alt bli liggende og det må være iallfall være mer enn minst 200 % av det som trengs for å tilfredsstille verneforskriften mht. biller, insekter og fugleliv med mer. Det bør også legges til at ved av tørr eik som blir liggende vil kunne medføre en større fare hvis en brann skulle oppstå. Hindring av brann i parken burde analyseres og tas hensyn til i mye større grad enn det har blitt til nå i Nasjonalparken. Delområde 2-hassellund; Her må ikke forekomsten av død ved være for høy da dette vil ha negativ betydning, igjen bør skjønn komme inn ref. mitt argument over. Eikeskogen et resultat av skjøtsel gjennom mange år før noe vern ble innført og som har gjort den til det den er, slik at skjøtsel må videreføres for at den skal bestå. Det mangler ett område etter mitt skjønn, Steinrøysa som går som en rygg langs steingjerde, tilgrensende til areal 1 (vedlegg 10) mot øst, her bør denne steinrøysa holdes åpen for å bevare det unike og landskapet som det er i dag. Hvordan vil dette bli behandlet videre? Går ut ifra at det går som helhet til på styre og departement i et samlet dokument hvor vi vil får svar på hvert enkelt punkt.

Forvalters syn er at høringen er reell og at planen ikke er «ferdig behandlet». Det er mulig at faglig gjennomgang i Miljødirektoratet som ble gjennomført våren 2018 kan oppfattes dithen, men det ble gjort for å sikre at de elementer som skal være med er på plass, at oppbygningen er i henhold til direktoratets anvisning og for å luke ut mål, tiltak og retningslinjer som er utenfor de miljøfaglige rammene. Innenfor disse rammene kan planen endres som følge av høringen. Forvalter er klar over at noen opplever utviklingen med økt andel døde trær i eikeskogen som negativt, men her er det en interessekonflikt mellom målsettingen om biologisk mangfold knyttet til hule og døde trær, og ønsket om en parkmessig og «ryddig» eikeskog. Forvalter har ikke grunnlag for å slå fast hvorfor mange større eiker begynte å dø på Jomfruland for vel ti år siden, men det kan antas at årsaken er en kombinasjon av soppangrep og at trærne konkurrerer hverandre ut. Det var for øvrig eikedød flere steder langs kysten i samme periode, blant annet i Vestfold. En slimsopp som var årsaken til plutselig eikedød i California på 1990-tallet, har kommet til Europa. Videre angriper svovelkjuke og honningsopp stammen og rotsystemet. Eikedøden på Jomfruland er mest påtakelig i et parti vest for Hovedveien, nord for porten til eikeskogen. Eikene i dette området er relativt unge, og har kommet til gjennom kultivering ved at andre treslag er fjernet. Etter hvert som eikene har vokst seg store, tynner skogen seg ut i kampen om lys og næring. Jf. vedlegg 10 legger forvaltningsplanen opp til parkmessig skjøtsel av «hvitveisskogen» i et belte langs Hovedveien, der det meste av død eik kan tas ut. Tanken med dette beltet er at det er der de som går på hovedveien har mest nærkontakt med eikeskogen. Eikeskogen vest for dette beltet ligger bak en rygg, og døde, liggende trær vil være mindre synlige. Formuleringen «Ikke ta ut stående eller liggende død ved av eik med tykkelse over 20 cm og grov hassel vest for belte langs Hovedveien» er for så vidt presis nok, men kan misforstås og bør endres til «utenom belte langs Hovedveien. Det innebærer at også grove eiker (med unntak av sju døde, stående eiker som er merket) kan tas ut i det området. Det er riktig at arealene 2 og 3 i dette delområdet over tid vil få relativt mye stående og liggende død ved med over 20 cm tykkelse. I et mindre område sørvest i samme delområde (areal 2), der det er mye død eik, legges det opp til tynning for å få erfaring med om det kan øke vitaliteten og derved overlevelsen til de eikene som blir stående igjen. Når det gjelder ønske om en sone med tilpasset skjøtsel på egen hytteeiendom, kan det opplyses at eiendommen er på noe over tre mål og at mye av arealet er bygninger, «gårds plass» og plenareal, og relativt få trær. Vurderingen er at det er bedre å håndtere behov for fjerning av trær etter bestemmelsene i verneforskriften § 4 med retningslinjer (uten søknad) og etter søknad for trær som står lengre vekk enn 10 meter fra hovedbygningen. Det er også en god del døde enkelt-eiker ellers i nasjonalparken nord på Jomfruland, men omfanget er mindre og muligens passelig for å skape gode levesteder for sopp og biller.

Forvalter har ikke grunnlag for å vurdere om liggende døde trær gir økt brannfare, men antar at det må langvarig tørke til for at grove stammer og greiner skal ta fyr i en skogbrann, da de normalt ligger i skygge, inneholder fuktig mold og tørker sakte. Det er så langt ikke lagt opp til å holde strandvollen av rullestein (røysa) som ligger i en bue fra rett øst for Hovedveien og nesten til bebyggelsen på Saltstein i sør, mer åpen. Forvalter er enig i at det er et særegent naturhistorisk dokument som kan gjøres mer synlig. Det bør gjennomføres en befaring og strandvollen bør legges inn som et femte område i kartvedlegg 10 som viser arealer med tilpasset skjøtsel. Etter som kartet er et vedlegg til planen, kan det gjøres uavhengig av revisjon. Når det gjelder gjengroing med småtrær og kratt, har beitetrykket fra storfe og sau stor betydning. Enkelte år har antakelig beitetrykket vært i minste laget, spesielt på forsommeren. Hvis en klarer å videreføre et tilstrekkelig antall beitedyr, og dyrene blir satt på til riktig tid i riktige beitesoner, bør mye være under kontroll. Det må uansett ryddes en del manuelt i tillegg, noe planen legger opp til. At hobbyinteresser har preget forvaltningen av eikeskogen er ikke riktig. Området har blitt forvaltet av staten siden 1978. Når det gjelder mulig lås på porten inn til eikeskogen, er det et tiltak i planen for å unngå ulovlig motorferdsel på Hovedveien. Om hytteiere skal få egen nøkkel, bør vurderes dersom låsing blir aktuelt. Når det gjelder hytteierens lovmessig rett til å bruke vegen, vil det bero på om de har vegrett, noe forvalter ikke har undersøkt. Forslaget om muligheten til å låse porten anbefales ikke fjernet, etter som det vil være det tiltaket som er aktuelt hvis motorferdselen skulle utvikle seg negativt. Innstillingen er at tiltaket «Ikke ta ut stående eller liggende død ved av eik med tykkelse over 20 cm og grov hassel vest for belte langs Hovedveien», endres til «utenom belte vest for Hovedveien». Strandvollen av rullestein på strekningen fra ca. 29/227 over 29/155 og 29/6 legges inn som et femte område i kartvedlegg 10 som viser arealer med tilpasset skjøtsel. Om hytteiere skal få egen nøkkel til porten inn til eikeskogen, vurderes sammen med privat grunneier og Fylkesmannen dersom det blir aktuelt med låsing.

Tre privatpersoner slutter seg til de to foregående uttalelsene.

Forvalter viser til vurderingene av de to uttalelsene.

Tre privatpersoner uttaler at de ønsker at to representanter fra grunneierne i nasjonalparkstyret blir en permanent ordning, for å sikre lokal medvirkning. De ønsker videre at grunneierne på Jomfruland og Stråholmene gis retten til å velge sine egne representanter uten innblanding fra Kragerø kommune eller Telemark fylkeskommune. De ønsker avklart med merking og koordinatfesting eiendomsgrensen til gnr/bnr 29/41 både på land og i sjøen frem til 2 meters vannstand på lav middels vannstand. Sjøarealet til gnr/bnr 29/41 er i sin helhet en del av nasjonalparken. De ønsker rette linjer trukket fra siste grensemerke på land og i sammen vinkel som landegrensene ut i sjøen. På 2 to meters dyp dannes knekkpunkt på eiendomsgrensen. Det er ikke hensiktsmessig med merking i sjøen så her ønskes knekkpunktene digitalt koordinatfestet og ført inn i kartløsningen til Statens kartverk med henvisning til grunnboken. På sjøarealet står det oppført en brygge som sikrer tilgang til eiendommen. Denne ønskes koordinatfestet med alle knekkpunkter. Det er lagt ned støpeelement til fortøyning av båter utenfor bryggen og innenfor Nasjonalparken. Disse kan bl.a. benyttes til fortøyning av båter som har større seilingsdybde enn bryggen kan tilby. Disse støpe-elementene ønskes koordinatfestet og ført inn i grunnboken, alternativt at grunneierne får en tinglyst rettighet til fremtidig bøye som gir tilfredsstillende seilingsdybde på middels lav vannstand. Det eksisterer stier gjennom nasjonalparken som leder fra bryggen og til Eiendommen for øvrig, disse ønskes koordinatfestet med alle knekkpunkter parken. Det eksisterer veger, gjerder og grunder som leder til eiendommen gjennom Nasjonalparken eller danner grense mellom parken og eiendommen. Disse ønskes beskrevet og koordinatfestet. Deler av gjerdet er steingjerde og krever spesielt vedlikehold. Grunneier er avhengig av båt

for transport til og fra eiendommen. Historisk har hele strandsonen blitt benyttet til opplag og utsetting/opptak av småbåter og vi ønsker at denne rettigheten i Nasjonalparken blir tinglyst i grunnboken for å danne rettsvern. Historisk har lovlig brennbart avfall på eiendommen vært samlet opp på en egnet bål plass i strandsonen. Materialet har vært brent opptil to ganger i året om høsten og våren innenfor de rammer som det offentlige har vedtatt. Bål plassen ønskes koordinatfestet og ført inn i grunnboken. Oppsamling av farlig avfall og elektriske artikler er viktig fra Nasjonalparken og eiendommen. Det bør derfor legges til rette fra Staten, Kragerø kommune og Norsk Gjenvinning at privat farlig og elektrisk avfall blir håndtert på en smidig og kostnadseffektiv måte som hindrer forsøpling av Jomfruland. Konkret har vi i år returnert til fastlandet trykkimpregnert trevirke som anses som farlig avfall. Vi kjøpte varer og transport fra Barmen Sag AS i Kragerø til eiendommen med ønske om at farlig avfall ble fraktet i retur. Da dette skulle leveres som privat avfall på det kommunale mottaket hos Norsk Gjenvinning, Sannidal, ble dette avvist og det ble henvist til næringsavfall på samme mottak mot at vi betalte en betydelig merkostnad. Vi ble forklart av Kragerø kommune, ved Stefan Baugstø, at dette er en ny ordning fra kommunens side hvor avfall som kommer med lastebil blir ansett som næringsavfall, uansett opphav! De krevde at grunneier var fysisk tilstede når avfallet ble avlevert for at det skulle anses som privat avfall. I vårt tilfelle ville dette bety at vi måtte bli med lastebilen på fergen til fastlandet og videre til Sannidal og deretter returnere for egen maskin til Jomfruland. Vi spurte Baugstø om det eksisterte et kommunalt mottak for farlig avfall på sjøsiden i Kragerø, slik at øyboere kunne deponere avfallet fra egen båt. Slik finnes ikke per i dag. Det er innlysende at dette er helt uakseptabelt for øyboere som betaler eiendomsskatt og renovasjonsavgift til kommunen men som ikke kan benytte seg av tilbudet om retur av farlig avfall uten vesentlige hindringer. Alle ønsker en ren nasjonalpark, da må renovasjonen fungere smertefritt! Man kan tenke seg en Rusken-aksjon, i kommunal regi, for privat farlig avfall med oppsamling på Jomfruland for videre transport til resirkulering og at kommunen oppretter mottaksterminal med tilgang fra sjøsiden. Her kan Skjærgårdstjenesten bistå som en del av deres faste oppdrag. Det vil være mer rasjonelt, og med mindre miljøpåvirkning, enn at hver enkelt øyboer organiserer selvstendig transport. Dette bør Staten og kommunen gjøre som et nyttig bidrag til nasjonalparken. Alternativet er at farlig avfall blir liggende og resirkuleres i naturen. De viser til verneforskriften § 9 f) som gir adgang til nødvendig motorisert ferdsel til Øitangen gård uten å søke, med tilhørende retningslinjer i forvaltningsplanen. De mener at verneforskriften forskjellsbehandler Øitangen gård, som er eiet av Staten, og andre hytter som bruker Hovedveien gjennom Nasjonalparken. Der Øitangen gård har et unntak fra Forskriften må hytteeiere søke om tillatelse i hvert enkelt tilfelle. For å unngå forskjellsbehandling må Øitangen gård og hytteeiere som bruker Hovedveien gjennom Nasjonalparken ha det samme unntaket fra forskriften. De viser til verneforskriften § 3 h) om uttak av stein til vedlikehold av steingjerder på landbrukseiendommer, og peker på at uttaket av stein til steingjerder ikke gjelder private grunneiere som ikke har landbrukseiendom, bl.a. hytteeiere. Slik de tolker denne retningslinjen hviler det en gjerdeplikt på steingjerder for eier av landbrukseiendom eller beitedyreier. Denne plikten ønsker de konkretisert i planen med en presisering om at den som volder skade er ansvarlig for å rette skaden eller betale erstatning til den skadelidte. De viser også til at planen sier at steingjerdene har stor kulturminne- og landskapsverdi, og mener at beitedyr og steingjerder har en svært viktig rolle med stor verdi for nasjonalparken, men steingjerder er svært kostnadskrevende å vedlikeholde profesjonelt og man kan anta at kostnaden for å reparere ødelagte steingjerder kan løpe opp i flere tusen kroner per løpemeter. Beitedyr og steingjerder er ikke alltid gode venner. En vesentlig faktor til å ødelegge steingjerder er beitedyrs ferdsel, det kan begynne med et dyr som danner tråkk, etterfulgt av andre. Når det står at landbruket er godt organisert må vi stille et spørsmålstepp ved organiseringen. Et raskt søk i Brønnøysundregistrene finner ingen spor av Jomfruland

Landbrukslag. Hvilken juridisk person er dette? Hvilke fysiske personer er medlemmer? Finnes det vedtekter? Dette minner mer om ad-hoc organisering. Dette er vesentlige spørsmål fordi beitedyrholderne får tilgang til gratis beite på Statens grunn. De får tilskudd til å holde beitedyr, tilskudd til å vedlikeholde gjerder og listen av tilskudd er ikke uttømmende. Beitedyrene kan også trenge inn på privat innmark utenfor beitemarkene til stor frustrasjon og potensiell skade for grunneier. Når vi spør statens representant, Morten Johannessen, om det foreligger skriftlig beiteavtale mellom staten, som grunneier og beitedyrholderne, er svaret negativt, dette er muntlige ordninger. Ganske utrolig når disse interessene skal ivareta så vesentlige og viktige roller i Nasjonalparken og samtidig berører private grunneierinteresser. Man må i det minste forlange at staten og beitedyrholdere inngår skriftlig bindende avtaler som omtaler rettigheter og plikter for begge parter. Hvis Jomfruland Landbrukslag ikke eksisterer, må man sette opp skriftlige avtaler direkte med beitedyrholderne eller opprette juridiske personer i Brønnøysundregistrene som binder disse interessene. Grunneierne som tilstøter, eller er del av Nasjonalparken, og som har gjerder mot utmarksbeitene må bli en part i en skriftlig beiteavtale nettopp fordi deres interesser er direkte påvirket av beitedyrhold og de skader som dette kan påføre gjerder og eiendommene. Det er også dypt urimelig at beitedyrholdere får gratis utmarksbeite hos staten, tilskudd til dyrehold og gjerder, og påfører private grunneiere skader som grunneier må betale for. Dette må avklares med beiteavtaler med tre parter – staten, grunneiere og beitedyrholdere, hvor gjerdeplikten blir konkretisert til å gjelde både staten som ønsker å bevare tradisjonelle steingjerder som har stor kulturminne- og landskapsverdi og husdyrholdere som benytter nasjonalparken til økonomisk vinning. Et grunnleggende prinsipp må være at den som volder skade er ansvarlig for å rette skaden eller gi full erstatning. Videre oppfordrer de staten, Kragerø kommune og Kragerø Energi til å legge jordkabel på luftstrekke for høyspent nord på Jomfruland. Det eksisterer allerede ledningsnett for vann og kloakk i bakken og her kan samme trasé benyttes til jordkabel. Dette vil gi nasjonalparken en god mulighet til å la naturen ta tilbake områder som i dag ryddes for vegetasjon hvert år. De viser til kapittel om forskning og viser til at de som grunneiere ønsker at ferdsel på privat innmark i forskningsøyemed følger vanlig norsk lov om ferdsel på privat innmark og grunneiers rettigheter. Informasjon i forkant om formål, tidspunkt og hvem som utfører oppdraget er vesentlig. Dette er uavhengig av om forskningen er i offentlig eller privat regi. Resultatet av forskningen skal deles med grunneier så raskt denne foreligger for å informere grunneier om forhold som har med eiendommen å gjøre. De opplever stadig besøk av vitenskapelig personell uten forvarsel og finner dette sjenerende. Personellet bør uoppfordret vise legitimasjon for å legitimere sine rettigheter. Det kan også forekomme at de foretar registreringer på privat innmark utenfor nasjonalparken uten å varsle grunneier på forhånd. Retten til ferdsel på privat innmark er innskrenket, dette skal også gjelde vitenskapelig personell. De har også opplevd at staten har uttrykt at vi må ivareta verneinteresser på privat innmark utenfor nasjonalparken eller andre vernesoner. Da må vi spørre hvilken lovhjemmel Staten benytter for disse synspunktene? De foreslår til slutt at alle private eiendommer som er berørt av nasjonalparken blir fritatt for eiendomsskatt. De avstår til fellesskapet deler av vår eiendomsrett og kan forvente at fellesskapet bidrar i retur ved å fjerne eiendomsskatten.

Forvalters merknader er at grunneierrepresentasjon i nasjonalparkstyret vil bli avgjort av Klima- og miljødepartementet når prøveperioden er over i 2019/20, blant annet basert på følgeforskning gjennomført av Nordlandsforskning og råd fra Miljødirektoratet. Forvaltningsplanen er uavhengig av styrerepresentasjonen og er ikke tema i planen. Synspunkter på grunneierrepresentasjon i nasjonalparkstyret bør imidlertid oversendes Miljødirektoratet. Nedre Telemark jordskifterett gjennomfører grensegang i forbindelse med nasjonalparken, et

arbeid som pågår. Vernegrensen blir målt inn og merket der vernegrensen har knekkpunkt på en eiendom eller der vernegrensen krysser eiendomsgrenser. I tilfeller der det er uenighet eller uklarhet om eiendomsgrensen, blir den fastsatt av Jordskifteretten. Det innebærer at innmåling og merking av punkter i eiendomsgrenser som ikke er knekkpunkt for vernegrensen og det ikke er tvil om hvor eiendomsgrensen går, ikke er en del av Jordskifterettens oppdrag. Forvalter kjenner ikke til hva som er tilfelle på den aktuelle eiendommen, men synspunktene oversendes Nedre Telemark jordskifterett. Slik forvalter har oppfattet Jordskifteretten, vil innmålinger bli lagt inn samlet i kartverket når grensegangen for nasjonalparken er ferdig, noe som tidligst er tilfelle i 2019. Når det gjelder innmåling av brygge, er forvalter enig i at det er hensiktsmessig i forhold til mulige framtidige saker om byggearbeid. Nedre Telemark jordskifterett er allerede bedt om å måle inn tre brygger på Sandbakken. Om det er gjort, vites ikke, men et oppdrag kan uansett sendes Jordskifteretten som følge av denne behandlingen. Bøyer til fortøyning av båter, herunder moringer kan etter verneforskriften § 3 a) vedlikeholdes uten å søke. Vurderingen er at bestemmelsen gir tilstrekkelig trygghet for eier i forhold til vernebestemmelsene, og at det ikke er behov for tinglysning. Det samme gjelder opplag av båter på stranden som er hjemlet i verneforskriften § 3 c) med tilhørende retningslinjer i forvaltningsplanen. Det kan nevnes at et utvidet kunnskapsgrunnlag for nasjonalparken er under utarbeidelse. Der vil bygninger, brygger med mer bli beskrevet og vist med foto. Når det gjelder bålplass på stranden for brenning av avfall, er det ikke aktuelt å åpne for det, da det er bålforbud i nasjonalparken og brenning av avfall ikke er tillatt etter Forurensningsforskriften. Innmåling og tinglysning er derfor heller ikke aktuelt for bålplasser. Det er ikke lagt opp til å vise stier, veier, gjerder og grunder i nasjonalparken ut over de som er vist i grunnkartet til Statens kartverk. Ønsket om oppmåling på denne eiendommen er ikke begrunnet og forvalter kan ikke se at det er spesielle behov der. Kommunene har ansvaret for å organisere renovasjon for husholdninger og hytter etter gjeldende forskrifter, herunder for farlig avfall. Synspunkter på renovasjonstilbudet bør oversendes Kragerø kommune ved Vann, avløp og renovasjon. Ønsket om at hytteeiere skal sidestilles med Øitangen gård når det gjelder motorisert ferdsel, er ikke tema i forvaltningsplanen, da motorferdselsbestemmelsene er fastsatt i verneforskriften. Det kan nevnes at staten er grunneier på Øytangen og at Telemark fylkeskommune eier bygningene som for tiden leid ut til Den norske turistforening. Statsforvaltningen har ikke egeninteresse i reglene for motorferdsel. Det behovet forvaltningen har for drift og vedlikehold av inn- og utmark er stort sett dekket av verneforskriften § 9 b) om landbrukskjøretøy og § 13 om skjøtsel. Når Øitangen gård er gitt en egen adgang til motorferdsel, er det fordi den drives som besøks-sted for allmennheten hele året med vesentlig større transportbehov enn det hytteeierne har. Etter vernebestemmelsene som ikke er tema i høringen, må hytteeiere søke om tillatelse til motorferdsel, og med unntak av transport i forbindelse med byggearbeid, kan det gis flerårige tillatelser, noe som blir praktisert. Bestemmelsen i verneforskriften § 3 h) legger til rette for uttak av stein til vedlikehold av landbruksgjerder, men innebærer ikke at eier av landbrukseiendom eller dyreeier har gjerdeplikt etter vernebestemmelsene. Gjerdeplikt er regulert av gjerdeloven §§ 7 – 8 som har forutsetninger for at plikten inntreffer. Bestemmelsene i gjerdeloven gjelder dessuten ikke når annet følger av særlig rettstilstand, noe som er tilfelle etter bestemmelsene i verneforskriften for nasjonalparken. Når det gjelder beskrivelsen om at landbruket på Jomfruland er godt organisert, har også Fylkesmannens landbruksavdeling påpekt at det er ønskelig at Jomfruland landbrukslag blir formalisert for å bedre organiseringen. Endringen er tatt inn i planen, selv om det for så vidt ligger utenfor styrets ansvarsområde. Det er korrekt at det ikke foreligger en gyldig beiteavtale mellom grunneierne, herunder staten, og dyreeierne, men det er ikke riktig at avtaler er gjort muntlig. Det har i mange år vært en skriftlig avtale som nå har utløpt. Det bør settes i gang et arbeid

for å få på plass en ny avtale, men det tilligger staten ved Fylkesmannen som grunneier, og ikke nasjonalparkstyret. Av den grunn er det ikke tema i forvaltningsplanen. Eierne av landbrukseiendommene må ta stilling til om eiere av tilstøtende eiendommer også skal være avtaleparter. Behovet for å legge om eksisterende høyspentlinje i delområdene 1 og 3 på Jomfruland til jordkabel er tidligere drøftet i nasjonalparkstyret, men har ikke kommet med i planen. Forvalter er enig i forslaget som bør følges opp med forvaltningsmål og tiltak i planen. Retten til ferdsel og opphold i utmark er regulert av friluftsløvsloven som ikke skiller på om en eiendom er privat eller offentlig eid. Unntaket er statlig sikrede friluftsområder der allmennheten har en særskilt rett, noe som ikke er tilfelle på Sandbakken. Ferdseis- og oppholds-retten må vurderes i hvert enkelt tilfelle ut fra situasjonen på stedet. Retten gjelder ikke på innmark (bl.a. fulldyrket, overflatedyrket, innmarksbeite og gårdsplass). De strandnære arealene på Sandbakken er ikke registrert som fulldyrket, overflatedyrket eller innmarksbeite i kartene til Skog og landskap, og forvalters vurdering er at ferdsels- og oppholds-retten i utgangspunktet gjelder der. Hovedbygningene på 29/59 og 29/66 sør på Sandbakken og sjøbu på 29/41 i nord, ligger relativt nær stranda, og det er et spørsmål om oppholds-retten gjelder der av hensyn til eiernes krav på en privat sone. Det følger av ferdsels- og oppholds-retten at for eksempel vitenskapelig personell ikke har plikt til å innhente tillatelse eller melde fra til grunneier så lenge ferdselen skjer i utmark. Forvalter kan imidlertid være enig i at når nasjonalparken engasjerer vitenskapelig personell for å gjøre kartlegginger, noe det er et tilfelle av på Sandbakken i 2018 (Norsk institutt for naturforskning, en dags kartlegging), bør det stilles krav til at oppdragstaker varsler eiere av bebygde eiendommer hvis kartleggingen innebærer ferdsel tett inntil bebyggelse. Forvalter kjenner ikke til i hvilken sammenheng eierne som har uttalt seg har opplevd at staten har uttrykt at de må ivareta verneinteresser utenfor nasjonalparken. Forvalter antar at det i så fall gjelder krav som følger av annet, generelt lovverk, blant annet forskrifter om utvalgte naturtyper, noe som blant annet gjelder hule eller grove eiker. Forslaget om å frita grunneiere i verneområder for eiendomsskatt ligger utenfor styrets myndighetsområde og er ikke tema i forvaltningsplanen. Innstillingen er at synspunkter på grunneierrepresentasjon i nasjonalparkstyret oversendes Miljødirektoratet. Synspunkter om innmåling og oppmerking av eiendomsgrense på 29/41 oversendes Nedre Telemark jordskifterett. Jordskifteretten bes om å måle inn tre brygger på Sandbakken. Synspunkter på renovasjonstilbudet oversendes Kragerø kommune ven Vann, avløp og renovasjon. Omlegging av høyspentlinje i delområdene 1 og 3 på Jomfruland til jordkabel legges inn som forvaltningsmål med tiltak. Når nasjonalparken engasjerer vitenskapelig personell for å gjøre kartlegginger, skal det stilles krav til at oppdragstaker varsler eiere av bebygde eiendommer hvis kartleggingen innebærer ferdsel tett inntil bebyggelse.

En privatperson mener at det viktigste er å få på plass brannvarsling over SMS på Jomfruland. Om sommerene det mange mennesker på Jomfruland som kan hjelpe til ved brantilløp, redningsaksjoner, ettersøking av savnede, båter og lignende. Varslingstjenesten kan også brukes som infokanal for varsling om bålforbud, vannrestriksjoner, strøm- og vannutkobling, informasjon om turer og lignende. Dette kan legges inn i en frivillig database over mobiltelefoner for brukere av Jomfruland. Utgiftene til en slik varsling er ubetydelige i forhold til gevinsten. For å finansiere dette kan man høre med forsikringsselskap, bankene og turistforeningen. Disse burde jo se mulighetene ved å drifte en slik database. Det bør stå ett stort skilt på brannstasjonen på Jomfruland med informasjon om hvordan man varsler, hva man eventuelt kan gjøre selv, kart over vannpostene og lignende. Han savner informasjon om flere severdigheter på Jomfruland. For eksempel stranding, forlis, med henvisning til stedene på kartet. Kragerø historielag har stor kunnskap om diverse forlis. Kanskje de også kunne arrangere omvising, lik Kittelsen-vandringene? På

Skadden ligger det fremdeles rester av Blåna som sank på slutten 1900 - tallet. Den bør jo fredes for ivrige strandryddere. Rester av slikt og mye av drivveden, er det som gir en ekstra spenning ved turer langs stranden. Organisert rydding bør kun gjelde plast og søppel. Bak fyret ligger det en anonym samling av stor interesse for turister (torpedo, hornmine osv.). Disse burde vært merket med hva det var brukt til, funnsted osv. Djupodden fyrlykt burde også tas vare på, da den var viktig for fyrstasjonen og er over hundre år. Det er jo ønsket av kommunen å få flere besøkende. Da må det mer informasjon til. Kragerø har en informasjonskanal som de fleste her ikke har kjennskap til. Nemlig Webkamera til fjordbåtselskapet. Det er en av de viktigste infokanalene for Kragerø og turistbesøk, glemt av turistindustrien og kommunen. I dag planlegges ett turistbesøk ofte med å sjekke webkameraet på stedet først. Det vil nok overraske å se brukerdataene over kameraet. Dette brukes bland annet av hytte turisten for å sjekke værforhold, snø, is osv. før en bestemmer seg for å ta en tur. Dessverre virker det ikke som dette firmaet heller har forstått verdien, da det har vært i ustand lenge. Jeg ville tro att mere bruk av webkameraer vil øke interessen for Jomfruland og Kragerø. En burde jo ha et webkamera i tårnet. På ferger kunne det jo også være mulig å ha informasjon om nasjonalparken, kart osv. på skjermene om bord. Lenker til mye av dette kan legges på Jomfruland nasjonal park sin nettside og eventuelt på Facebook.

Forvalters vurdering er at hovedansvaret for varsling og beredskap i forbindelse med brann og ulykker ligger til nødetatene. Det er riktig at skogbrann i nasjonalparken på Jomfruland vil endre naturtypene vesentlig i en retning som ikke er i tråd med forvaltningsmålene, men det er lite aktuelt for nasjonalparken å gå inn som beredskapsaktør. Dersom ansvarlig etat tar initiativ til brannvarsling, bør det likevel vurderes å gå inn med delfinansiering. Forslagene om å synliggjøre og informere om kulturhistoriske verdier på Jomfruland er gode, men ligger også formålet med nasjonalparken som ikke innbefatter kulturhistorie. Forslagene om å synliggjøre og informere om kulturhistoriske verdier på Jomfruland oversendes Kragerø kommune ved Kultur, idrett og fritid, med kopi til Jomfruland vel og Kragerø og Skåtøy historielag. Forvalter er enig i at objekter på stranda som har kulturhistorisk verdi, slik som deler av eldre, strandede skip, ikke bør fjernes i forbindelse med strandrydding. Flere grupper brukere av Jomfruland, inkludert de som ønsker å besøke nasjonalparken, vil ha nytte og glede av å kunne følge forholdene, blant annet vegetasjon, snø og sjøis gjennom et webkamera. Det er et webkamera på ferga Kragerø, men så langt forvalter kjenner til, er det ikke webkamera på Jomfruland som er tilgjengelig for allmennheten. Etablering av et webkamera i regi av nasjonalparken bør legges inn som tiltak. Plassering bør velges i samråd med Jomfruland vel. Kameraet bør ikke plasseres på steder der personer kan identifiseres. Mulig plassering kan være i fugletårnet på Øytangen eller i toppen av det «nye» fyret. Begge steder er det muligheter for bilder som dekker sjø og land. Innstillingen er at forslaget om brannvarsling på SMS oversendes Kragerø kommune ved Tekniske tjenester, brann og beredskap, med kopi til Jomfruland vel. Det er ikke aktuelt for nasjonalparken å gå inn som beredskapsaktør, men hvis ansvarlig etat tar initiativ, vil nasjonalparken vurdere å dekke deler av investeringen i brannvarsling. Forslagene om å synliggjøre og informere om kulturhistoriske verdier på Jomfruland oversendes Kragerø kommune ved Kultur, idrett og friluftsliv med kopi til Jomfruland vel og Kragerø og Skåtøy historielag. Det legges inn i planen at objekter på stranda som har kulturhistorisk verdi ikke skal fjernes i forbindelse med strandrydding. Etablering av et webkamera på Jomfruland i regi av nasjonalparken legges inn som tiltak.

Samlet innstilling

Forslag til forvaltningsplan for Jomfruland nasjonalpark og Stråholmen landskapsvernområde med følgende tillegg og endringer sendes Miljødirektoratet for godkjenning:

1. Ferdselsteller tre steder langs Hovedveien på Jomfruland legges inn som tiltak og gis prioritet 1.
2. Forvaltningsmålet «Planter med genetiske ressurser for mat og landbruk skal bevares når skjøtsel er forenlig med ivaretagelse av andre verdifulle arter» tas inn i planen.
3. Nasjonalparken kan bidra med informasjon til eiere av eiendommer med hageepletrær, men det er uaktuelt å gå inn med fjerning av hageeple utenfor nasjonalparkens grenser.
4. «Fjerning av hageeple i nasjonalparken dersom de blir påvist der», tas inn som et tiltak.
5. «I noen små områder bør beitedyr gjerdes ute for å legge til rette for rekruttering av villepletrær, dersom det ikke er påvist rødlistearter som er avhengig av beiting i samme område» legges inn som tiltak i planen.
6. Tiltaket «bidra til å opprette en gruppe som samordner informasjon» gis prioritet 1.
7. Planlegging av informasjonspunkt på Stråholmen skal gjøres i samarbeid med eierne.
8. Utredning av hvilke områder utenfor sone A som bør beites og hvordan beitingen bør foregå gis prioritet 1.
9. Formuleringen «Et lyspunkt er fangst av leppefisk» i kapittel om næringsfiske og akvakultur erstattes med «Imidlertid har det de siste årene vært et betydelig fiske etter leppefisk som gir inntekter til de som driver fisket».
10. Informasjonspunkt ved fergekaia i Kragerø skal ha samordnet informasjon om Jomfruland, hvis informasjonspunktet blir realisert.
11. Tiltaket «kartlegging av behov for nye toaletter på Jomfruland» gis prioritet 1.
12. Det utarbeides en skjøtelsesplan for området nord for Øitangen gård med vekt på rødlistede fuglearter, insekter og sopp, samt hensynsfullt friluftsliv.
13. Eventuell ny avtale om båt i rute til Øytangen i sommerhalvåret vurderes på bakgrunn av erfaringene fra 2018.
14. Enkel merking av stiene over engene på Øytangen legges inn som tiltak.
15. Det settes opp et ekstra skilt med informasjon om ferdselsforbud på Kråka på Jomfruland.
16. Det innføres teltforbud på den delen av Sandbakken som ligger i nasjonalparken av hensyn til strandmaurløve, strandtorn og strandmurerbie. Området kommer i tillegg til området nord for Øitangen gård.
17. Oppsetting av skilt med henstilling om å sette fra seg sykkelen ved porten til Øitangen gård legges inn som tiltak.
18. Gruppe for samordnet informasjon og kommunikasjon bør ha en eller to deltakere som har kommunikasjon som sitt fagfelt.
19. Synspunkter på et knekkpunkt i vernegrensen mellom eiendommen 28/20,24,41 og eiendommen 28/63 på Stråholmen tas til etterretning.
20. Som tiltak i områder utenfor sone A legges det til at beiting der det er til fordel for verneverdiene gjenopptas.
21. Tiltaket «Ikke ta ut stående eller liggende død ved av eik med tykkelse over 20 cm og grov hassel vest for belte langs Hovedveien», endres til «utenom belte vest for Hovedveien».
22. Strandvullen av rullestein på strekningen fra ca. 29/227 over 29/155 og 29/6 legges inn som et femte område i kartvedlegg 10 som viser arealer med tilpasset skjøtsel.
23. Om hytteeiere skal få egen nøkkel til porten inn til eikeskogen, vurderes sammen med privat grunneier og Fylkesmannen dersom låsing blir aktuelt.
24. Jordskifteretten bes om å måle inn tre brygger på Sandbakken.
25. Omlegging av høyspentlinje i delområdene 1 og 3 på Jomfruland til jordkabel legges inn som forvaltningsmål med tiltak.

26. Når nasjonalparken engasjerer vitenskapelig personell for å gjøre kartlegginger, skal det stilles krav til at oppdragstaker varsler eiere av bebygde eiendommer hvis kartleggingen innebærer ferdsel tett inntil bebyggelse.
27. Hvis ansvarlig etat tar initiativ, vil nasjonalparken vurdere å dekke deler av investeringen i brannvarsling på Jomfruland.
28. Det legges inn i planen at objekter på stranda som har kulturhistorisk verdi ikke skal fjernes i forbindelse med strandrydding.
29. Etablering av et webkamera på Jomfruland i regi av nasjonalparken legges inn som tiltak.

Følgende uttalelser og vurderinger oversendes andre til behandling:

1. Miljødirektoratet bes om å innføre en mal for forvaltningsplaner for store verneområder som gjør det lettere å finne fram i dokumentet for vanlige brukere.
2. Miljødirektoratet bes om godkjenning av å ta ut dublett av tiltaksoversikt angående besøksforvaltning, da den også finnes i vedlegg 12 Tiltaksplan.
3. Miljødirektoratet bes om at mål og tiltak for delområdene i vedlegg 12 og 13 kan legges tilbake til hoveddokumentet av hensyn til lesbarheten av planen.
4. Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning bes om at landfester, kjøreruter og trening på utlegging av lenser ved Stråholmen blir etablert og gjennomført, seinest i 2019.
5. Fiskeridirektoratet bes om å gi større fellingskvoter på steinkobbe i perioder når bestanden er betydelig over bestandsmålet på 50 dyr på Telemarkskysten.
6. Viltmyndighetene bes om å legge til rette for større uttak av gås for å redusere skadene vesentlig.
7. Nasjonalparken gir uttrykk for bekymring for salg av plastprodukter som havner som søppel i parken og gir negative konsekvenser for flere dyregrupper. Klima- og miljødepartementet oppfordres til å innføre forbud mot salg av emballasje og artikler i plast som en vet har lett for å havne i sjøen.
8. Nasjonalparkstyret er bekymret for at det relativt omfattende fisket etter leppefisk i nasjonalparkområdet har negative konsekvenser for kystøkosystemet og oppfordrer Fiskeridirektoratet til å innføre rammeverk for leppefisket som er slik at uttaket begrenses til det som er økologisk forsvarlig.
9. Synspunktene på motorisert ferdsel på sjø oversendes Kragerø kommune ved havnevesenet.
10. Synspunkter på tilretteleggingen for friluftsliv for båtfolk oversendes Kragerø kommune ved Areal, bygg, eiendom og miljø.
11. Synspunktene om renovasjon for dagsturister på Jomfruland oversendes Kragerø kommune ved Vann, avløp og renovasjon.
12. Synspunkter på grunneierrepresentasjon i nasjonalparkstyret oversendes Miljødirektoratet.
13. Synspunkter om innmåling og oppmerking av eiendoms-grense på 29/41 oversendes Nedre Telemark jordskifterett.
14. Synspunkter på renovasjonstilbudet oversendes Kragerø kommune ved Vann, avløp og renovasjon.
15. Forslag om brannvarsling på SMS oversendes Kragerø kommune ved Tekniske tjenester, brann og beredskap, med kopi til Jomfruland vel.
16. Forslagene om å synliggjøre og informere om kulturhistoriske verdier på Jomfruland oversendes Kragerø kommune ved Kultur, idrett og friluftsliv med kopi til Jomfruland vel og Kragerø og Skåtøy historielag.

Det tas til etterretning at administrasjonen i Kragerø kommune ønsker å delta mer aktivt i oppfølging av forvaltningsplanen, herunder årlig rullering av tiltaksplanen.

Behandling

Torstein Kiil og Viggo Nicolaysen fremmet følgende

Tilleggsforslag: Forslag til forvaltningsplan for Jomfruland nasjonalpark og Stråholmen landskapsvernområde med følgende tillegg og endringer er behandlet av nasjonalparkstyret og sendes Miljødirektoratet med anbefaling om godkjenning. Direktoratet bes om å behandle saken så raskt som mulig, da videre planarbeid og gjennomføring av tiltak er stoppet opp i påvente av Miljødirektoratets godkjenning av forvaltningsplanen.

Tilleggsforslag til pkt 12: Det utarbeides en skjøtselsplan for området nord for Øitangen gård med vekt på rødlistede fuglearter, insekter og sopp, samt hensynsfullt friluftsliv med merking av stier og bevisst kanalisering av ferdsel.

Forslag om at pkt. 14. tas ut.

Endringsforslag til pkt. 18: Gruppe for samordnet informasjon og kommunikasjon bør ha en deltaker som har kommunikasjon som sitt fagfelt.

Tilleggsforslag til pkt. 23: Om hytteeiere med kjøretillatelse fra nasjonalparken skal få egen nøkkel til porten inn til eikeskogen, vurderes sammen med privat grunneier og Fylkesmannen dersom låsing blir aktuelt.

Endringsforslag til pkt. 26: Når nasjonalparken engasjerer vitenskapelig personell for å gjøre kartlegginger, skal det stilles krav til at oppdragstaker varsler eiere av eiendommene.

Tilleggsforslag til oversendelser pkt.1: Miljødirektoratet bes om å innføre en mal for forvaltningsplaner for store verneområder som gjør det mulig å finne fram i dokumentet for vanlige brukere. Dagens mal er ikke brukervennlig og vil lett føre til misforståelser og dermed uønskede hendelser fordi man ikke forstår eller skjønner innholdet.

Endringsforslag til oversendelser pkt.5: Fiskeridirektoratet bes om å gi større fellingskvoter på steinkobbe i perioder når bestanden er over bestandsmålet på 50 dyr på Telemarkskysten.

Tilleggsforslag til oversendelser pkt.6: Viltmyndighetene bes om å legge til rette for større uttak av gås for å redusere skadene på beite- og slåttemarkers vesentlig.

Endringsforslag til oversendelser pkt.7: Nasjonalparkstyret er bekymret for salg av plastprodukter som havner som søppel i parken og gir negative konsekvenser for flere dyregrupper. Klima- og miljødepartementet oppfordres til å innføre forbud mot salg av emballasje og artikler i plast, samt gjennomføre andre tiltak som gir vesentlig reduksjon av tilførselen av plastavfall til havet.

Endringsforslag til oversendelser pkt.8: Nasjonalparkstyret oppfordrer Fiskeridirektoratet til å undersøke om uttaket av leppefisk på Telemarkskysten er økologisk forsvarlig.

Tone Berge Hansen fremmet tilleggsforslag til forslag fra Kiil og Nicolaysen til oversendelser pkt. 8: Nasjonalparkstyret oppfordrer Fiskeridirektoratet til å undersøke om uttaket av leppefisk på Telemarkskysten er økologisk forsvarlig og eventuelt innføre nødvendig regulering av fisket.

Vedtak

Forslag til forvaltningsplan for Jomfruland nasjonalpark og Stråholmen landskapsvernområde med følgende tillegg og endringer er behandlet av nasjonalparkstyret og sendes

Miljødirektoratet med anbefaling om godkjenning. Direktoratet bes om å behandle saken så raskt som mulig, da videre planarbeid og gjennomføring av tiltak er stoppet opp i påvente av Miljødirektoratets godkjenning av forvaltningsplanen.

1. Ferdselstillinger tre steder langs Hovedveien på Jomfruland legges inn som tiltak og gis prioritet 1.
2. Forvaltningsmålet «Planter med genetiske ressurser for mat og landbruk skal bevares når skjøtsel er forenlig med ivaretagelse av andre verdifulle arter» tas inn i planen.
3. Nasjonalparken kan bidra med informasjon til eiere av eiendommer med hageepletrær, men det er uaktuelt å gå inn med fjerning av hageeple utenfor nasjonalparkens grenser.
4. «Fjerning av hageeple i nasjonalparken dersom de blir påvist der», tas inn som et tiltak.
5. «I noen små områder bør beitedyr gjerdes ute for å legge til rette for rekruttering av villepletrær, dersom det ikke er påvist rødlistearter som er avhengig av beiting i samme område» legges inn som tiltak i planen.
6. Tiltaket «bidra til å opprette en gruppe som samordner informasjon» gis prioritet 1.
7. Planlegging av informasjonspunkt på Stråholmen skal gjøres i samarbeid med eierne.
8. Utredning av hvilke områder utenfor sone A som bør beites og hvordan beitingen bør foregå gis prioritet 1.
9. Formuleringen «Et lyspunkt er fangst av leppefisk» i kapittel om næringsfiske og akvakultur erstattes med «Imidlertid har det de siste årene vært et betydelig fiske etter leppefisk som gir inntekter til de som driver fisket».
10. Informasjonspunkt ved fergekaia i Kragerø skal ha samordnet informasjon om Jomfruland, hvis informasjonspunktet blir realisert.
11. Tiltaket «kartlegging av behov for nye toaletter på Jomfruland» gis prioritet 1.
12. Det utarbeides en skjøtelsesplan for området nord for Øitangen gård med vekt på rødlistede fuglearter, insekter og sopp, samt hensynsfullt friluftsliv med merking av stier og bevisst kanalisering av ferdsel.
13. Eventuell ny avtale om båt i rute til Øytangen i sommerhalvåret vurderes på bakgrunn av erfaringene fra 2018.
14. Det settes opp et ekstra skilt med informasjon om ferdselsforbud på Kråka på Jomfruland.
15. Det innføres teltforbud på den delen av Sandbakken som ligger i nasjonalparken av hensyn til strandmaurløve, strandtorn og strandmurerbie. Området kommer i tillegg til området nord for Øitangen gård.
16. Oppsetting av skilt med henstilling om å sette fra seg sykkelen ved porten til Øitangen gård legges inn som tiltak.
17. Gruppe for samordnet informasjon og kommunikasjon bør ha en deltaker som har kommunikasjon som sitt fagfelt.
18. Synspunkter på et knekkpunkt i vernegrensen mellom eiendommen 28/20,24,41 og eiendommen 28/63 på Stråholmen tas til etterretning.
19. Som tiltak i områder utenfor sone A legges det til at beiting der det er til fordel for verneverdiene gjenopptas.
20. Tiltaket «Ikke ta ut stående eller liggende død ved av eik med tykkelse over 20 cm og grov hassel vest for belte langs Hovedveien», endres til «utenom belte vest for Hovedveien».
21. Strandvullen av rullestein på strekningen fra ca. 29/227 over 29/155 og 29/6 legges inn som et femte område i kartvedlegg 10 som viser arealer med tilpasset skjøtsel.
22. Om hytteeiere med kjøretillatelse fra nasjonalparken skal få egen nøkkel til porten inn til eikeskogen, vurderes sammen med privat grunneier og Fylkesmannen dersom låsing blir aktuelt.

23. Jordskifteretten bes om å måle inn tre brygger på Sandbakken.
24. Omlegging av høyspentlinje i delområdene 1 og 3 på Jomfruland til jordkabel legges inn som forvaltningsmål med tiltak.
25. Når nasjonalparken engasjerer vitenskapelig personell for å gjøre kartlegginger, skal det stilles krav til at oppdragstaker varsler eiere av eiendommene.
26. Hvis ansvarlig etat tar initiativ, vil nasjonalparken vurdere å dekke deler av investeringen i brannvarsling på Jomfruland.
27. Det legges inn i planen at objekter på stranda som har kulturhistorisk verdi ikke skal fjernes i forbindelse med strandrydding.
28. Etablering av et webkamera på Jomfruland i regi av nasjonalparken legges inn som tiltak.

Følgende uttalelser og vurderinger oversendes andre til behandling:

1. Miljødirektoratet bes om å innføre en mal for forvaltningsplaner for store verneområder som gjør det mulig å finne fram i dokumentet for vanlige brukere. Dagens mal er ikke brukervennlig og vil lett føre til misforståelser og dermed uønskede hendelser fordi man ikke forstår eller skjønner innholdet.
2. Miljødirektoratet bes om godkjenning av å ta ut dublett av tiltaksoversikt angående besøksforvaltning, da den også finnes i vedlegg 12 Tiltaksplan.
3. Miljødirektoratet bes om at mål og tiltak for delområdene i vedlegg 12 og 13 kan legges tilbake til hoveddokumentet av hensyn til lesbarheten av planen.
4. Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning bes om at landfester, kjøreruter og trening på utlegging av lenser ved Stråholmen blir etablert og gjennomført, seinest i 2019.
5. Fiskeridirektoratet bes om å gi større fellingskvoter på steinkobbe i perioder når bestanden er over bestandsmålet på 50 dyr på Telemarkskysten.
6. Viltmyndighetene bes om å legge til rette for større uttak av gås for å redusere skadene på beite- og slåttemarker vesentlig.
7. Nasjonalparkstyret er bekymret for salg av plastprodukter som havner som søppel i parken og gir negative konsekvenser for flere dyregrupper. Klima- og miljødepartementet oppfordres til å innføre forbud mot salg av emballasje og artikler i plast, samt gjennomføre andre tiltak som gir vesentlig reduksjon av tilførselen av plastavfall til havet.
8. Nasjonalparkstyret oppfordrer Fiskeridirektoratet til å undersøke om uttaket av leppefisk på Telemarkskysten er økologisk forsvarlig og eventuelt innføre nødvendig regulering av fisket.
9. Synspunktene på motorisert ferdsel på sjø oversendes Kragerø kommune ved havnevesenet.
10. Synspunkter på tilretteleggingen for friluftsliv for båtfolk oversendes Kragerø kommune ved Areal, bygg, eiendom og miljø.
11. Synspunktene om renovasjon for dagsturister på Jomfruland oversendes Kragerø kommune ved Vann, avløp og renovasjon.
12. Synspunkter på grunneierrepresentasjon i nasjonalparkstyret oversendes Miljødirektoratet.
13. Synspunkter om innmåling og oppmerking av eiendoms-grense på 29/41 oversendes Nedre Telemark jordskifterett.
14. Synspunkter på renovasjonstilbudet oversendes Kragerø kommune ved Vann, avløp og renovasjon.
15. Forslag om brannvarsling på SMS oversendes Kragerø kommune ved Tekniske tjenester, brann og beredskap, med kopi til Jomfruland vel.

16. Forslagene om å synliggjøre og informere om kulturhistoriske verdier på Jomfruland oversendes Kragerø kommune ved Kultur, idrett og friluftsliv med kopi til Jomfruland vel og Kragerø og Skåtøy historielag.

Det tas til etterretning at administrasjonen i Kragerø kommune ønsker å delta mer aktivt i oppfølging av forvaltningsplanen, herunder årlig rullering av tiltaksplanen.

Vedlegg:

1. Forvaltningsplan etter høring pr. 03.09.18.